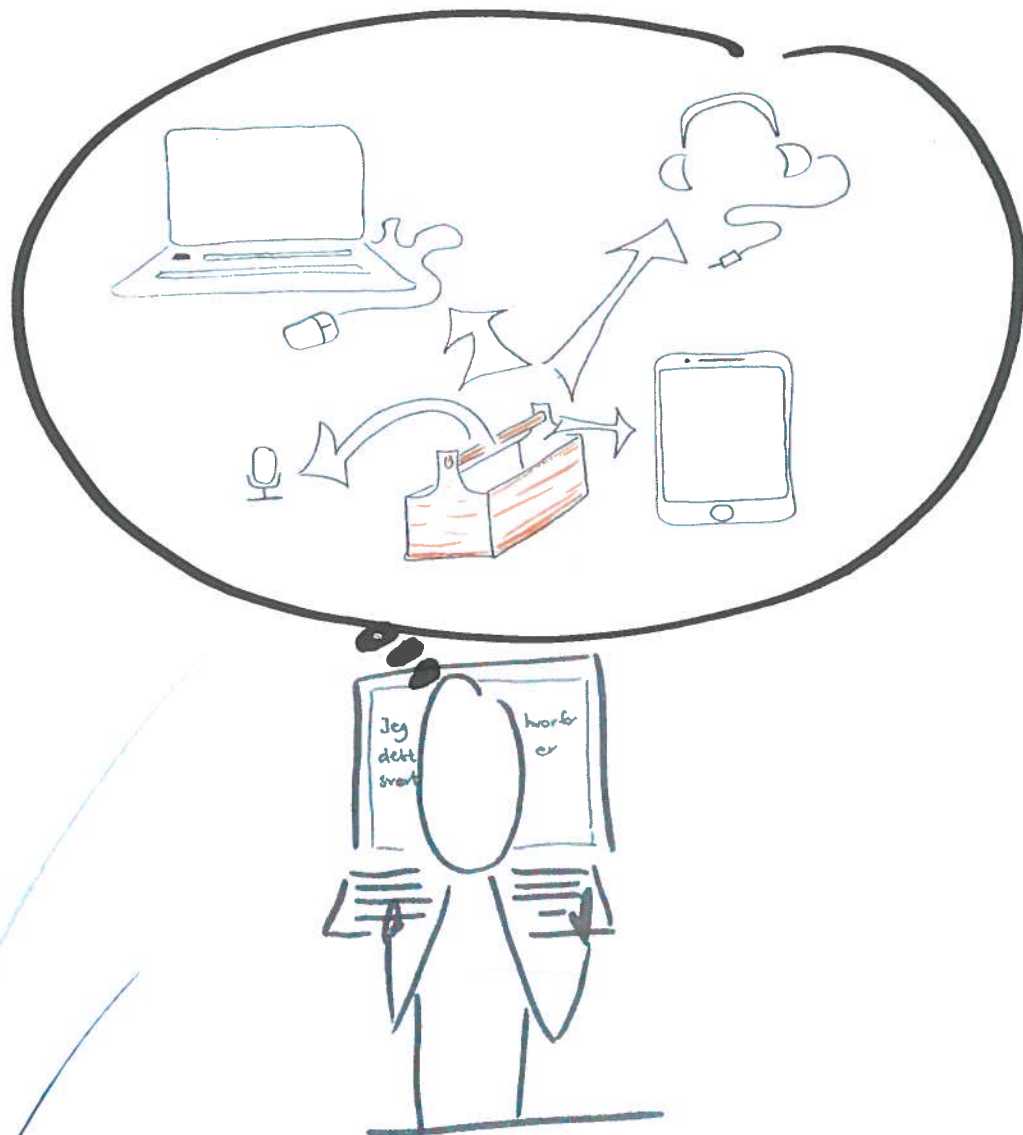

Jeg ved ikke, hvad mere jeg skal skrive!

- Skriveudvikling med anvendelse af LST-strategier

Tegninger af Thea Ebdrup

Rikke Myrup Kirk

Studienummer/Id: 1498621

Hold: Skriftsprogsvanskeligheder 0.-10.klasse | Modul: 674119072

Vejleder: Helle Bonderup

Indholdsfortegnelse

Oversigt over bilag og afdækningsmateriale

1.0 Indledning	1
2.0 Case	2
3.0 Problemformulering	2
3.0 Metode	2
4.0 Afdækning	3
4.1 Interview	7
4.2 Sammenfatning	7
5.0 Teori og begrebsafklaring	8
5.1 Dysleksi	8
5.2 Læse- og skrive teknologi	8
5.3 Self-efficacy (SE)	9
5.4 Arbejdshukommelse (AH) og dysleksi	10
5.5 Skrivning	10
5.6 Sammenfatning	11
6.0 Vejledning	11
6.1 Stavning og LST	12
6.2 Sætningskonstruktion	13
6.3 At skrive varieret	14
6.4 Genreskrivning	14
6.4 Skriveskabeloner	15
7.0 Konklusion og perspektivering	16
Litteratur	17
Referencer og testmateriale	19

Oversigt over bilag og afdækningsmateriale

Bilag 1	Oversigt over afdækningsmateriale og kommentarer hertil
Bilag 2	Den tværgående ordblindetest
Bilag 3	e/læsetesten
Bilag 4	Elbros ordlister
Bilag 5	Hverdagsskrivning
Bilag 6	Testbatteriet
Bilag 7	Find det der lyder som et ord
Bilag 8	Interviewguide
Bilag 9	Definition på dysleksi
Bilag 10	Skriv varieret
Bilag 11	Tips og skriveøvelser til at skrive i et varieret sprog
Bilag 12	Skriveskabelon til e-mail. En berettende tekst
Bilag 13	Arbejdsplan til skriftligt arbejde med LST - før, under og efter
Bilag 14	Undervisningside: <i>Opbygning af en sætning vha. sætningsskemaet</i>
Bilag 15	Undervisningside: <i>Varier dine sætninger ved hjælp af sætningsskemaet</i>
Bilag 16	Undervisningside: <i>Skrivetips - Varier din skrivning ud fra udsagnsord</i>

1.0 Indledning

Computeren er klar, og der er blevet oprettet et doc på drev klar til en skriftlig opgave. Kurseren blinker, og så... sker der ikke noget.

Ovenstående oplever rigtig mange børn og unge, der er i skriftsproglige vanskeligheder i løbet af deres skoletid. Disse børn og unge har ofte følt sig stigmatiseret fra undervisningen pga. deres skriftsprogsvanskeligheder, hvilket som ofte fører til et lavt selvbillede. I mit arbejde som lærer på en ordblinde efterskole, oplever og møder jeg dagligt disse elever.

Farsø Efterskole (FE) er en ordblindeskole med 104 normalt begavede elever med dysleksi og/eller dyskalkuli. Alle elever er testet med *Ordblindetesten*.

FE har som mål at danne elever til "Det gode liv", hvilket bl.a. betyder retten til samme muligheder for uddannelse, som unge der ikke er i ordblinddevanskeligheder. FE besluttede derfor i 2003 at IT skulle være en stor del af skolens undervisning. Rent praktisk betyder dette, at alle elever har egen bærbar PC med kompenserende digitale hjælpeprogrammer installeret. På skolen bruges der primært CD-ord og IntoWords. Vi arbejder ydermere med Appwriter, tale-til-tekst (TTT) og Google Drev som vores fælles platform. Undervisningen foregår på niveaudelte hold.

At læse med øjnene med fokus på læsestrategier, er noget vi i mange år på FE har arbejdet med. Eleverne lærer, at vurdere hvilken teksttype de møder, og ud fra dette vælge deres læsestrategi med feedback og feedforward fra lærerne. Undervisningen foregår med digitaliserede tekster med støtte af LST. Dette for at få et bedre overskud til forståelse fremfor at bruge energi på afkodning.

At kunne mestre skriftsproget for at gebærde sig i vores samfund i dag, er en vigtig kompetence at have. Meget kommunikation foregår i større grad end tidligere på skrift i form af mails, Facebook mm.

Dette har bl.a. medvirket til, at skriftsproget fylder mere og mere hos vores ordblinde elever.

På FE ser vi derfor læse- skriveteknologi (LST) som et middel til, at den enkelte elev får vigtige redskaber i rygsækken til en fremtidig uddannelse og ikke mindst et liv i ordblinddevanskeligheder. Dette gælder også min informant M, som ønsker at få en uddannelse som butiksassistent.

2.0 Case

M er 2. års elev på FE som i indeværende skoleår går i 10. klasse. Til dagligt underviser jeg M i dansk. M er en glad og vellidt elev af både elever og lærere. Medarbejdere på FE oplever, at M igennem sidste - og dette skoleår har udviklet sin selvstændighed meget, og beskriver en dreng med langt større selvværd og selvtillid, men også en dreng, der har brug for struktur, støtte og hjælp til det faglige.

M blev udredt i 5. klasse og fundet ordblind. Han fik herefter udleveret en IT-rygsæk og ekstra undervisning. M føler selv, at han har haft det godt i hans tidligere klasse, og at lærerne på hans gamle skole, hjalp ham med hans ordblindevanskeligheder.

3.0 Problemformulering

Hvordan kan jeg som dansklærer på FE, med udgangspunkt i teorier om skriftsprogsvanskeligheder og afdækningsresultater, tilrettelægge og kvalificere en undervisning og vejledning af M?

Dette med henblik på, at hans skriveudvikling styrkes, og at skrivning med brug af LST bliver en internaliseret del af hans liv.

3.0 Metode

Med udgangspunkt i min informant M's afdækning¹, vil jeg beskrive hvilke styrkesider og udfordringer M har og belyse dem i et teoretisk perspektiv.

For at blive endnu klogere på min informant, og dermed mulighed for at give en kvalificeret vejledning, vil jeg ud fra den lektiologiske grundmodel lave et semistruktureret interview².

En stor del af afdækningen er optaget på video, således jeg efterfølgende kan se materialet igennem.

Jeg vil komme ind på definition af *LST* og *dysleksi* samt belyse teorierne omhandlende arbejdshukommelse og begrebet *mind the gap*.

For at tydeliggøre betydningen af hvordan, samspillet mellem lærer og elev kan påvirke elevens mestringsforventninger og motivation, vil jeg anvende Banduras teori om self-efficacy (SE).

Igennem hele opgaven vil jeg benytte Bruners begreb *stilladsering*.

¹ Bilag 1-8

² Bilag 9

Med udgangspunkt i teori og afdækningen, vil jeg i det vejledende afsnit komme med et bud på, hvordan en undervisning og vejledning af min informant bedst muligt styrker hans skriveudvikling med brug af LST.

Afslutningsvis vil jeg som svar på min problemformulering, lave en perspektiverende opsamling.

4.0 Afdækning

For at få et fyldestgørende helhedssyn (Samuelsson et al, 2012, p. 257-270) på Ms skriftsprogsvanskeligheder, vil jeg i det følgende afsnit redegøre for, hvilke test jeg har benyttet.

I december 2016 fik M taget *Den tværgående Ordblindetest*³ (fig.1). At testen er tværgående sikrer, at M ikke behøver at blive testet, hver gang han skrifter til en ny uddannelse (Undervisningsministeriet, 2018 p. 18). Ud fra testresultatet ses det, at M scorer 64. M er dermed i rødt felt. Altså er M i fonologiske vanskeligheder.

Figur 1. Ms resultat i Den tværgående ordblindetest.

I 2019, startede M i 10. klasse på FE. Her blev e/læsetesten⁴ besvaret med brug af LST. Det ses, trods Ms brug af LST, at Ms antal rigtige opgaver ligger lidt under gennemsnittet set i forhold til en gennemsnitlig 10. klasses elev. Sammenligner man læsehastigheden ligger M en del under gennemsnit. Dette gælder både læsning af monomodale - samt multimodale tekster.

Ved hjælp af Elbros ordlister⁵, undersøges M's læsning af enkeltord, læsehastighed samt læsekorrekthed. Testen viser, at M har svært ved at læse nonordene, hvilket indikerer, at M har udfordringer med at udnytte skriftens fonematiske princip. M læser fint ord med 2-3 bogstaver. At læse ord med 4-6 bogstaver, har M svært ved. Dette hænger sandsynligvis sammen med M's vanskeligheder med koblingen af bogstaver og lyd. Denne vanskelighed hæmmer M's udvikling af sikre ortografiske repræsentationer og dermed Ms skriveudvikling. (Nobelius & Klausen, p. 40ff).

³ Bilag 2

⁴ Bilag 3

⁵ Bilag 4

Sammenligner man M's testresultater med en 2.-3. klasses elev lægger M's niveau under dette⁶. I listen *Rigtige ord* læses 11,3 ord pr/min., mens M i listen *Nonord* læste 6,21 rigtige ord pr/min. M laver reversalfejl. Fx får han "trøst" til "tørstig"⁷. Endvidere har han udfordringer med dobbelt/enkeltkonsonant og har konsonantforvekslinger. Fx bliver girk udtalt /dirk/. Ydermere overgeneraliserer M flertalsendelser. Fx bliver kasse til /kasser/. (Nobelius & Clausen, 2010, p.27ff)

Ovenstående understøttes af testen *Find det, der lyder som*⁸, hvor M scorer 15,79%. Sammenlignet med en 1.g elev ligger M i gruppen 10-percil. Dette indikerer, at M har svært ved at læse nye ord ved hjælp af det fonologiske lydprincip.

At læse enkeltord er en udfordring, da M har svært ved at udnytte de indre ledetråde. Hvis ord indgår i en kontekst, giver det M mulighed for at udnytte de ydre ledetråde. Dvs. udnytte de semantiske, syntaktiske og pragmatiske holdepunkter, som teksten giver. (Elbro, 2006, p. 33). Ovenstående tyder på, at Ms ortografiske niveau er udfordret (Nobelius & Klausen, 2010, p. 16ff).

Stavning af nye ord er en vanskelig proces, fordi dette kræver kendskab og anvendelse af det fonologiske princip. Ligeledes kræves stavning af velkendte ord at ordenes ortografiske repræsentation er tilstrækkelig velfunderet (Nobelius & Klausen, 2010, p.14ff). Dette ses i prøven "*Hverdagsskrivning*"⁹ (HS), hvor M viser en meget svag fornemmelse for ordstruktur, syntaks og grammatik. Ms skriftsprog bærer ydermere præg af talesprog. Fx undlader M at tilføje subjekt i hans sætninger.

⁶ Bilag 1

⁷ Bilag 4

⁸ Bilag 7

⁹ Bilag 5

Testen tages 2 gange. Første gang må M ikke bruge CD-ord kun stavekontrol (HS#1). Anden gang må M benytte LST (HS#2)

Hverdagsskrivning for voksne UDEN brug af CD-ord, men med stavekontrol i Docs (røde streger)							
Navn på afdækningsmateriale	Max point	Antal rigtige/point	Antal fejl	Rigtigheds-%		Trin/ Kat	Tid
	16	2				Trin 1	15 min
Formål og bemærkninger			Som afdækning til at undersøge Ms skriftlige fremstilling har jeg valgt en funktionel skriveopgave Hverdagsskrivning for voksne. Som vurdering vil jeg kigge på hvilke sproglige - , stilistiske - og funktionelle virkemidler M inddrager i sin tekst				
Ms tekst			TEKST SKREVET hej det er <u>Arne</u> jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det <u>findt</u> jeg blev <u>hardt</u> ned på i en <u>lyskrys</u> blev ramt på <u>højer</u> side men skal hjem om en uge siger lægen men må ikke starte på arbejde for om to uger. har <u>osse</u> fået <u>trækket</u> to <u>ribend</u> i <u>venster</u> side. får det <u>hurdigt</u> beder MED MS RETTELSE hej det er <u>Arne</u> jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det fint jeg blev <u>hardt</u> på i et <u>lyskrys</u> blev ramt på <u>højer</u> side men skal hjem om en uge siger lægen men må ikke starte på arbejde for om to uger. har <u>osse</u> fået <u>trækket</u> to <u>ribend</u> i <u>venster</u> side. får det <u>hurdigt</u> beder				

Figur 2. Ms Hverdagsskrivning uden brug af CD-ord. Farverne indikerer hvor M laver rettelser

I HS#1 har M meget svært ved at komme i gang. M har svært ved, at huske hvem modtager er. Han kigger i oplægget og finder svar.

Efter 4 minutter siger M: "Jeg ved ikke, hvad jeg mere skal skrive". Her har han skrevet 2 ½ linje.

Da M vil rette de røde streger venstre-klikker han, hvorved der ikke sker noget! M opgiver.

Han kigger på ordet "trækket" og retter manuelt "æ" til et "y". Dernæst forsøger han at rette ordet "ribend", sletter "d" og tilføjer det herefter igen.

Efter 9 minutter kigger M opgivende og siger: "Jeg kan ikke mere. Jeg kommer til at lukke den og skriver en slutning". Her hentyder M til, at han syntes at hans historie er kort, og at han ofte alt for hurtigt, kommer til at skrive en slutning til historien. Dermed føler M, at han ikke kan finde på mere at skrive.

Jeg fortæller, at der er 6 minutter igen, hvorefter M begynder at kigge på "de røde streger". Igen ved at venstre-klikke. Han staver højt, tager 3 bogstaver ad gangen og forsøger at lydere. M får rettet 3 stavefejl¹⁰ fx "findt nok" til "fint". M sidder i lang tid og grubler over ordet "lyskrys", som han kan se har en rød streg under sig. Han retter ikke ordet.

Efterfølgende spørger jeg ind til funktionen stavekontrol ved hjælp af højre-klik: "Hvad betyder de røde streger?" M: "'At der er en stavefejl". Mig: "Hvordan tjekker du det?" M: "Ved at højreklikke", hvorefter M indser, at han under prøven har siddet og venstreklikket. Generelt har M

¹⁰ Se figur 2

svært ved at huske handlingselementerne, funktionalitet, form og retstavning. M scorer 2 point, hvilket gør, at M lander i trin 1¹¹.

I HS#2 slår M funktionen "ordforslag" til. På intet tidspunkt bruger M funktionen. Efter endt test, spørger jeg ind til, hvorfor M ikke benytter sig af disse funktioner: "Den er der bare. Selvom den er der, lægger jeg ikke mærke til den. Jeg bruger den faktisk ikke, selvom I siger, at det er en god ide".

Undervejs bruger M TTT til enkeltordsdiktering¹². Til at rette stavfejl, bruger M CD-ord funktionen oplæsning. Han læser hele teksten igennem og stopper ved den første røde streg. M bruger stavekontrollen i Docs

vha. højreklik. Her vælger han det første ord. M lytter efterfølgende ikke sætningen

Navn på afdækningsmateriale	Max point	Antal rigtige point	Antal fejl	Rigtigheds-%	Trin/ Kat	Tid
Ms tekst	16	3			Trin 1	15 min
Hej Arne jeg er okay men tak for blomsterne. jeg blev kørt ned i et lyskryds på vej til arbejde af en minibus den kørt ind i mig fra venstre side men har det fint slap med tog ryggede ribben og en brækket arm og en fortrævet fod. Mgn tak for blomsterne jeg kommer hjem om to uger det siger lægen at der kan jeg komme hjem igen. Glæder mig til at komme hjem igen.						

Figur 3. Ms Hverdagsskrivning med brug af LST. Den gule farve, markerer hvor M har brugt TTT.

igennem igen. "Det er jo altid det første ord den forslår, der er det rigtige", er Ms kommentar til, hvordan han vælger det rigtige ord.

M fortæller, at når han vil lytte teksten igennem, lytter han hele teksten igennem. Han lytter aldrig blot en sætning. "Hvis jeg kun skal lytte til en sætning, giver det ikke mening for mig. Så jeg er nødt til at starte helt fra toppen og lytte det hele igennem". Denne proces er yderst tidskrævende for M, hvilket også ses i afdækningen af læsehastighed¹³. Jeg spørger ind til Ms genrekendskab i forhold til e-mail og modtagerrettet kommunikation. Her udtrykker M, at han ikke ved, hvordan man skriver en e-mail, og generelt er usikker i genrekendskab.

Testbatteriet¹⁴ er en lang række prøver der har til formål at afdække ordkendskab, fonologisk - og morfologisk forarbejdning, hukommelse og sprog. Iøjnefaldende er Ms vanskeligheder med syntaks og sætningsopbygning, som ligger langt under hvad en elev i 3. klasse kan. M har et okay ordkendskab og ordmobilisering. Ms udtalekvalitet er udfordret. Dette kan være en udfordring, når M skal og gerne vil bruge TTT.

¹¹ Trin 1: Undervisning tilrettelagt for ordblinde

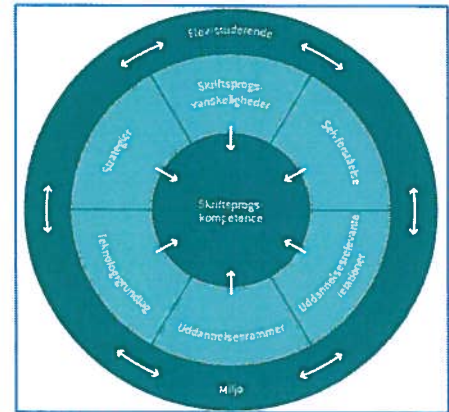
¹² Se gul markering

¹³ Bilag 3

¹⁴ Bilag 6

4.1 Interview¹⁵

For at få et nuanceret billede af M med fokus på Ms egen fortælling og dermed skabe muligheden for at skabe en vejledning af M, har jeg valgt at bruge *Den lektiologiske grundmodel* som afdækningsredskab. De individuelle faktorer; strategi, skriftsprogsvanskeligheder og selvforståelse og miljøfaktorerne; teknologigrundlag, uddannelsesrammer og uddannelsesrelevante relationer indgår i et komplekst samspil, og modellens form og pile viser, at man som vejleder ikke kan isolere et enkelt element som værende ansvarlig for, at M er i skriftsprogsvanskeligheder, men at alle 6 elementer indgår i et samspil med hinanden (Pedersen & Hjorth 2016, p. 226ff).

Figur 4. Den lektiologiske grundmodel, Pedersen og Hjort, 2016, p. 226

Interviewet er kvalitativt (Kvale & Brinkman, 2015) samt semistruktureret, da formen er fleksibel, så der undervejs i interviewet kan tages de initiativer, der bedst vil kunne tilvejebringe en grundig viden om M. (Thisted 2010, p. 184).

Viden fra interviewet vil blive brugt i min vejledning af M. Ligeledes indgår de i min analyse af Ms afdækning.

4.2 Sammenfatning

Ud fra ovenstående afdækning, kan og skal Ms brug af LST kvalificeres i forhold til Ms skriveudvikling og hans fremtidige liv. For at kunne give en kvalificeret vejledning til M, vil jeg i næste afsnit inddrage nødvendig teori samt begrebsafklaringer i tilknytning til elever i dyslektiske vanskeligheder.

¹⁵ Bilag 9 + Kirk og Iversen, 2018

5.0 Teori og begrebsafklaring

5.1 Dysleksi

M går på en *Ordblinde* efterskole. I mine samtaler med M bruger jeg begreberne ordblindhed eller at være i ordblinddevanskeligheder. Disse begreberne bruges, eftersom M er bekendt med disse. I faglig sammenhæng kan det dog være misvisende at bruge begrebet *ordblindhed*, da dette kunne associeres med ordet *blind*, hvilket ikke er tilfældet (Juul et al. 2014, p. 13 & Samuelsen et al, 2012 p. 14).

Der findes flere definitioner på dysleksi, og for at få et nuanceret og bredt billede af dysleksi, har jeg valgt at inddrage flere definitioner¹⁶. Det er værd at bemærke, at der findes en diskrepans mellem Lundberg og IDA¹⁷'s definition af dysleksi, idet Lundberg skildrer dysleksi som værende genetisk bestemt med fortsættende vanskeligheder op i voksenalderen.

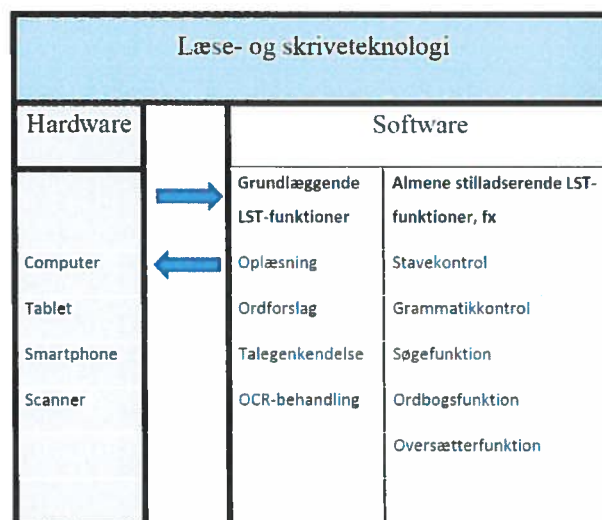
I denne opgave vil *dysleksi* og *ordblindhed* blive brugt som synonymmer.

5.2 Læse- og skrive teknologi

LST betegnes i dag som digitale læringsteknologi, der stilladserer¹⁸ læse- og skriveprocesser.

Teknologien er i dag så tilgængelig og almindelig, at den understøtter alle elever. Dermed er LST ikke kun et kompenserende middel til dyslektiere (Arendal & Svendsen 2019 p. 6).

LST er defineret ved sine softwarefunktioner. Valg af hardware har betydning for, hvilke funktioner der er til rådighed, (se fig. 5) (Arendal et al., 2016, p, 265 ff). Programmerne *CD-ord*, *IntoWords* og *AppWriter* indbefatter LST-funktionen *oplæsning* med dertilhørende læsestrategier fx *nær- eller faglig læsning*. Desuden indeholder programmerne også skrivestøtte i form af *ordforslag*, som er en funktion med forslag til ord ud fra kontekst. *Tale-til-tekst (TTT)* er den nyeste funktion hvor elever dikterer til en mikrofon (er indbygget i de fleste smartphones), hvorefter det dikterede via talegenkendelse omsættes til skrift. Derudover er

Figur 5. Begrebet læse- og skriveteknologi. Et samspil mellem soft- og hardware, Arendal et al., 2016, p. 266.

¹⁶ Bilag 9

¹⁷ Den Internationale Dysleksiorganisation

LST fx også tekstgenkendelse (OCR-behandling), stave- og grammatikkontrol, søgefunktion, oversættelse af sprog, ordbog mm. (Svendsen, 2017, p. 4ff).

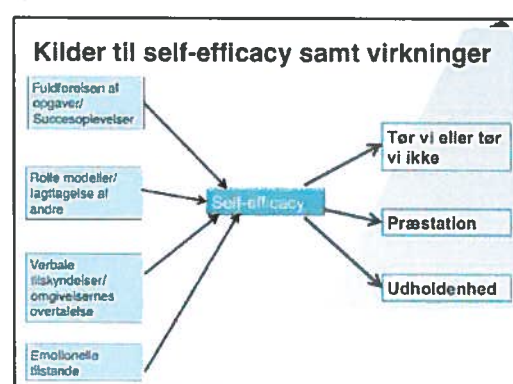
5.3 Self-efficacy (SE)

Et positivt selvbillede og selvopfattelse er med til, at et menneske kan opnå faglige resultater. SE handler om hvordan, man som menneske opfatter sine kognitive færdigheder, og bygger på tidligere erfaringer. Ordet kan oversættes til mestringsforventninger (Ågaard 2014, p. 25ff) og kan således forstås som svar på spørgsmålet: "Kan jeg klare denne opgave?".

De 4 kilder til venstre i figuren kan være med til at højne et positivt SE. Et højt SE bevirker, at de tre faktorer i højre side af diagrammet fremkommer som positive. Modsat lavt SE påvirker de 3 faktorer i en negativ retning.

Elever med høj SE er deltagende, arbejder hårdt og ihærdigt og har færre negative følelser, når de møder udfordringer. Derudover afprøver de alternative arbejdsstrategier, når udfordringer opstår, end elever med lav SE. Sidstnævnte har tendens til ikke at have tillid til egne evner samt er forbeholdne overfor nye opgaver.

Elever med dysleksi har ofte lav SE og en tilstand af tillært hjælpeløshed (Samuelsson et al, 2012, p. 182ff). hvilket kan skyldes negative tidligere erfaringer i mødet med læsning og skrivning. Disse elever har brug for hjælp til at udvikle en følelse af at kunne påvirke den situation, de er i (ibid.). M har en opfattelse af, at han altid har fået hjælp til sine skriftsprogsvanskeligheder, hvilket betyder, at Ms SE umiddelbart ikke er udelukkende negativ. Dog oplever jeg, at M i mødet med skriftlige opgaver ikke har en strategi til at imødekomme de skriftlige krav, hvilket gør, at M kan virke opgivende.

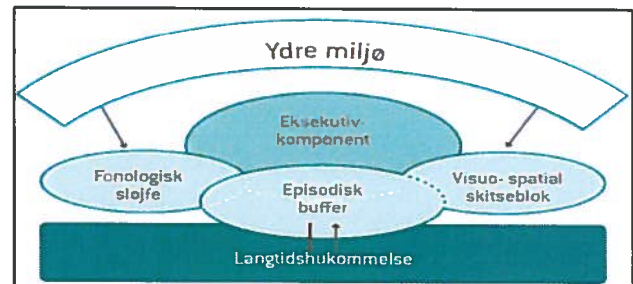
Figur 6. Kilder til self-efficacy samt virkninger, Kirketerp.

5.4 Arbejdshukommelse (AH) og dysleksi

Skrivning stiller store krav til AH, hvis kapacitet er begrænset og forskelligt fra person til person. For at forstå hvad AH er, og hvorfor dyslektikere er udfordret på dette område, har jeg valgt at bruge Baddeley & Hitch teori (Samuelsson et al. 2012, p. 40ff).

AH indeholder 4 komponenter

1. Det eksekutive system
2. Den fonologiske sløjfe
3. Den visuo-spatiale funktion
4. Den episodiske buffer

Figur 7. Model af AH og dens samspil med LH og Ydre miljø, Pedersen & Hjort, 2016, p. 31

Den *fonologiske sløjfe* fastholder, bearbejder og lagrer lyd og tale, som er afgørende i en læse-

og skriveproces. Her forbindes bogstav med lyd, lyde sættes sammen til ord, syntaks og grammatik behandles. Disse er vigtige dele i udviklingen af Ms ordforråd og sprogforståelse. Den *visuo-spatiale funktion* fastholder og bearbejder visuelt og spatial information. Den *episodiske buffer* sammenholder input fra den visuo-spatiale, den fonologiske sløjfe og fra langtidshukommelsen. Når informationerne samles, opstår muligheden for at skabe ny viden, og denne lagres i langtidshukommelsen. Det *eksekutive system* har til opgave at fokusere og sortere informationer samt kontrol af adgang til langtidshukommelsen. Systemet styrer hvilke informationer, der skal til bearbejdning i den episodiske buffer.

De 4 komponenter må deles om AHs begrænsede kapacitet. Dette resulterer i, at når M har en ineffektiv fonologisk afkodning eller ineffektiv visuo-spatial¹⁹ bearbejdning, må M bruge en stor del af den samlede AH-kapacitet på dette. Dermed er der mindre kapacitet til de øvrige processer, så som fokusering, udvælgelse og strukturering.

5.5 Skrivning

Undersøgelser af en dyslektikers arbejdshukommelse viser, at disse har vanskeligheder med at udnytte den fonologiske sløjfe, hvilket påvirker læse- og skriveudviklingen. Ydermere har nogle dyslektikere med fonologiske vanskeligheder også udfordringer i det eksekutive system, dvs. evnen til at fokusere, bearbejde og ordne relevante informationer, hvilket gør, at en skriveopgave syntes uoverskuelig for M (Samuelsson et al, 2012, p. 48ff).

¹⁹ Bilag 6, Kims leg

At skrive kræver mange kognitive ressourcer. Skriveprocessen består af 3 overordnede faser *Planlægning, oversættelse og genlæsning* (Pedersen & Hjorth 2016, p. 95). Processen foregår ikke lineært, men rekursivt (Svendsen, 2016b p. 150). Man standser op, ser på det skrevne og regulerer tekstproduktionen. Alle processer skal M kontrollere undervejs i skrivningen. Da stavning er en del af processerne, har dette selvfølgelig konsekvens for Ms færdige resultat, og da stavning kræver kognitive ressourcer, mangler M energi til de andre processer. Fokus bliver flyttet fra skrivning til stavning. M er på overarbejde og arbejdshukommelsen overbelastes. Da M sandsynligvis ikke har lagret så mange erfaringer med skrivning i langtidshukommelsen, kan M få svært ved at dechifrere hvad skriveopgaven indebærer, fx hvilken genre teksten skal skrives i, ordforråd og generel viden om verdenen. Alt sammen noget der skal bruges for at forfatte en tekst (ibid. p. 95ff).

5.6 Sammenfatning

Ovenstående afsnit, giver mig som vejleder en indsigt i, hvordan M som dyslektiker oplever det at skulle stave, skrive og samtidig fastholde en rød tråd under tekstproduktion, og hvordan jeg bedst muligt kan vejlede og støtte M i hans skriveudvikling.

6.0 Vejledning

I min vejledning af Ms brug og udvikling af LST, er det vigtigt at være opmærksom på Helle Bundgaard Svendsens udtryk "Mind the gap" (Svendsen, 2017, p. 208 ff), som betegner "en kløft" mellem *den læsende lærer* og *den ikke læsende elev* og sidstnævnte individuelle strategiudvikling. Mit didaktiske arbejde som vejleder ift. LST består i at formidle min viden om LST, at udvikle didaktiske stilladserende undervisning der støtter M og hans brug af LST, og at skabe mulighed for, at M udvikler egne strategier til at imødekomme faglige krav. For M er det vigtigt, at jeg i undervisningen afsætter tid til vidensdeling af elevernes strategiudvikling, så M på den måde i samarbejde med andre, kan stilladsere hinandens læring (ibid.) og på den måde være mestringsmodeller, som ifølge Bandura vil udvikle Ms SE²⁰.

For at M tør og har lyst til at arbejde med skriftsproget, er den gode relation vigtigt. Det er vigtigt, at man som lærer har relations-, ledelses-, didaktisk kompetence og ikke mindst ambitioner på Ms vegne. Som lærer er jeg derfor naturligt interesseret i at vide, hvad M kan, og hvordan jeg bedst muligt støtter M i hans skriveudvikling. (Pøhler & Pøhler 2012, p. 118ff)

²⁰ Se afsnit "4.3 Self-efficacy (SE)"

6.1 Stavning og LST

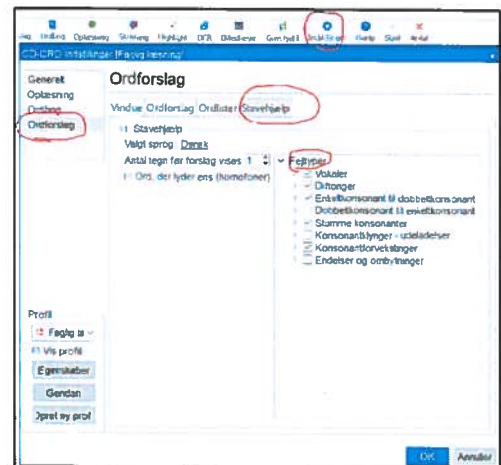
Undervisning i skriftlighed er komplekst og tidskrævende for dyslektikere. Skriveprocessen er underlagt vanskelighederne med at stave, og da denne ikke er automatiseret, bruger M megen kognitiv energi på dette²¹. Ms læsestrategi er at afkode de tre første fonemer i ordet. Dette kan betyde, at M laver reversals stavfejl²². M skal bevidstgøres om, at han skal benytte CD-ord funktionerne *ordforslag* samt *forslå næste ord*. Kombineret med jokertegn, er M hjulpet godt på vej i stave-og skrivearbejdet.

Til at understøtte dette, findes programmet Mivo fra MV Nordic. Her kan M træne kompensatoriske stavestrategier.

For at målrette ordforslagene i CD-ord kan der ydermere tages en RIOO-test. Formålet med dette er at opsætte ordforslagsprogrammet individuelt, så de stemmer overens med Ms stavevanskeligheder²³.

M giver udtryk for, at han aldrig kan huske, om der er dobbeltkonsonant eller ej i et ord, hvorfor en genopfriskning med brugen af korte og lange vokaler er nødvendig (Nobelius & Klausen 2010, p. 39).

M har et fint ordkendskab²⁴ og giver selv udtryk for at være glad for at bruge TTT. M skal som supplement til *ordforslag* bruge TTT ved brug af smartphone og docs. Dette giver samtidig mulighed for at bruge ord, som M ellers ikke ville have skrevet pga. stavevanskeligheder. På denne måde opnår M et mere nuanceret og varieret sprog.

Figur 8. Hvordan målrettes ordforslagene i CD-ord

²¹ Jf. afsnit 5.4 om AH

²² Bilag 4

²³ Se fig. 8

²⁴ Bilag 6, Ordkendskab, Overbegreber

6.2 Sætningskonstruktion

Ved enkeltordsdiktering, kan talekendelsen ikke skelne mellem homofoner. Indtales derimod en hel sætning vil talegenkendelsen analysere sætningen, og vælge ordene ud fra konteksten. Derfor er det en god ide, at M træner i at diktere hele sætninger. Skrivning på denne måde er ressourcekrævende (Svendsen, 2016b p.151), Det er desuden vigtigt at M taler tydeligt og velstruktureret, og da M jf. afdækningen²⁵ har udfordringer med at udtale ord korrekt, skal M træne sin udtale. *Ordblindelab* har lavet et program, hvor M kan træne sin udtale, således M opnår større udbytte af TTT.

Med skoleårene følger flere syntaktiske krav til sætningsopbygning. Samtidig er skrevne sætninger mere komplicerede end almindelig talt sprog (Oakhill, et al, 2015 p. 113ff). Og netop det at skabe sætninger og korrekt syntaks er en udfordring for M. Dette ses i *Testbatteriet* samt *HS*. M har ikke læseerfaring med forskellige tekster. Dette gør, at M ikke har fået opbygget et kendskab til de mere komplekse sætningskonstruktioner, som bruges i det skrevne sprog. M skal derfor opfordres til at lytte til frilæsningsbøger på Nota. Dette skal stilladseres vha. aftaler om hvad, hvornår og hvordan M skal lytte. Altså der skal være et læseformål. En ekstra gevinst ved frilæsning er, at M ydermere får udvidet sit ordforråd (Lyster, 2009 p. 275ff).

I Ms bevidstgørelse om skriftsprogets opbygning, skal M introduceres for *sætningsskemaet*. M skal øve sig i hvordan sætninger sættes meningsfuldt sammen, så skriftsproget ikke bærer præg af opremsning og talesprog²⁶.

Variér dine sætninger ved hjælp af sætningskemaet.

Centralfelt: Udgøres altid af udsagnsleddet (jeg løber, jeg springer mm)

Forfælt: Indeholder alt det der står **foran** udsagnsleddet

Slutfælt: Indeholder alle de led der kommer **efter** udsagnsleddet

Forfælt	Centralfelt	Slutfælt
Pludselig	sprang	drengen frem for sit gemmested

Figur 9a. Udsnit af undervisningside Introduktion til sætningskemaet, bilag 15

Når du skal skrive sætninger, er det vigtigt at din sætning både indeholder et udsagnsled og et grundled

Opgave 1:

1. Slå ordforståg til
2. Opret et doc og navngiv det "Skriv 5 sætninger"
3. Åbn doc på min mobil så den er klar til TTT
4. Dan 5 sætninger, der højst består af 10 ord
5. Marker udsagnsled med farven grøn
6. Marker grundled med farven blå
7. Sæt sætningerne ind i sætningskemaet. Brug GUL og GUL
8. Byt sætninger med din makker
9. Ændr din makkers sætninger ved at bytte rundt på leddene, så du får et andet led til at stå i forfælt
10. Vis sætningerne til din makker
11. Hvilken betydning har rækkefølgen af sætningerne?

Eksempel

Katten er meget stor. Den **er** sort. Før **var** den hvid. I morgen **bliver** den brun. Til sommer **får** katten killinger.

Forfælt	Centralfelt	Slutfælt
Katten	er	meget stor
Den	er	sort
Før	var	den hvid
I morgen	bliver	den brun
Til sommer	får	katten killinger

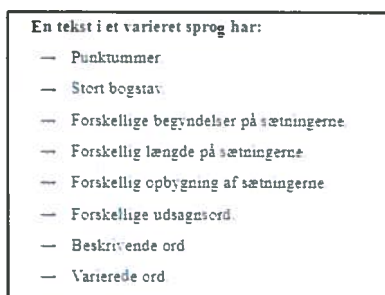
Figur 9b. Udsnit af undervisningside. Opbygning af sætninger, bilag 14

²⁵ Bilag 6, Udtalekvalitet

²⁶ Bilag 14, 15

6.3 At skrive varieret

I Ms arbejde med at skrive varierende sætninger, har jeg fået inspiration fra Susanne Arne-Hansen. M skal arbejde ud fra ti skrivetips, som giver forslag til, hvordan M kan skrive mere varieret²⁷ (Arne-Hansen,

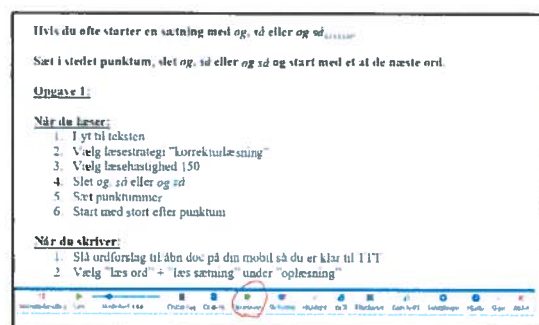
Figur 11. Skriveguide til M

2004, p. 21). For at stilladsere M i at skrive i et varieret sprog, skal

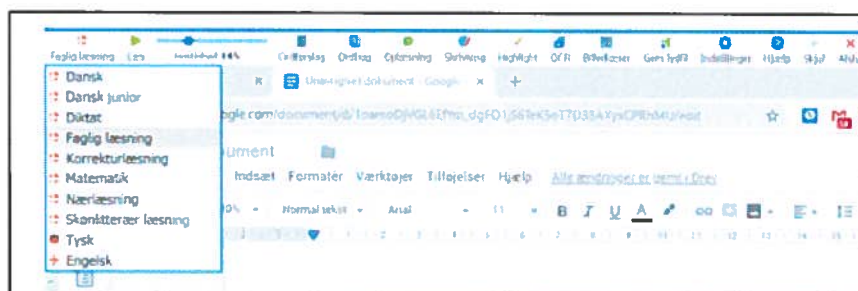
han arbejde med opgaver indeholdende ideer til hvordan man kan skrive varieret²⁸. *Zonen for nærmeste udvikling*²⁹ skal rammes. Det er derfor vigtigt, at ovenstående trænes ud fra små skriveøvelser, da større skriveøvelser nemt kan virke uoverskueligt. Når M får

produceret en tekst, er det yderst vigtigt at M *genlæser* jf. afsnit 5.1 med brug af *oplæsningsfunktionen*. Det er ydermere vigtigt, at M konsekvent bevidstgøres om hvilken *læsehastighed*, der skal vælges, samt hvilken læsestrategi, han bruger på dette. Spørgsmål som:

”Skal det være *faglig læsning* eller *korrekturlæsning*?” skal altså stilles til M. Det er en god ide for M at vælge ”*highlight ord*”, når M skal genlæse sin tekst. På den måde har M mulighed for visuelt at følge med i teksten.

Figur 10. Udsnit fra et undervisningsforløb

Figur 12. Valg af læsestrategi og læsehastighed i CD-ord

6.4 Genreskrivning

Genrebevisthed har stor betydning i Ms udvikling i skrivefærdigheder. Undersøgelser har vist, at i arbejdet med *Genreskrivning*, opnår elever med dysleksi større udbytte og lyst til at skrive (Svendsen, 2016b, p. 154). Under *interviewet* og efter skrivning af HS svarer M, at han ikke ved hvad en e-mail er. M kan ej heller definere ordet ”genre” eller ”genretræk”.

²⁷ Bilag 10

²⁸ Bilag 11, 16

²⁹ Vyogotsky

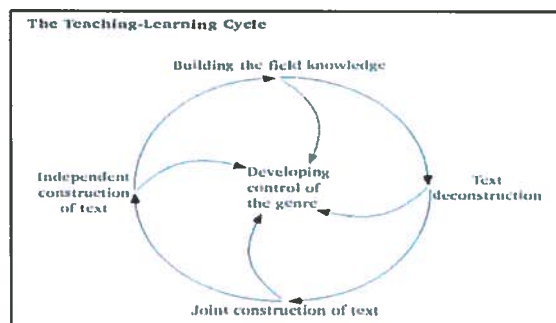
Med udgangspunkt i *The teaching learning cycle* (Mailand, 2009, p. 43ff) skal M arbejde med genreskrivning. I første fase opbygges viden om temaet og genren. Fase 2 tager udgangspunkt i en modeltest, som vi i fællesskab skal dekonstruere, med fokus på sproglige træk og tekstens struktur.

I fase 3 vil jeg sammen med M modellere en

tekst i den givne genre. At der i de tre første faser er lagt vægt på i fællesskab at skabe kendskab til genren, ordforråd og sætningsstartere, vil være med til at stilladsere M. I fase 4 skal M skrive sin egen tekst ud fra de redskaber og erfaringer, han har fået fra de 3 første

faser. I skrivefasen skal M bruge LST, en

arbejdsplan³⁰, og de erfaringer han har gjort sig med vejledningen i afsnit 6.1, 6.2 og 6.3. Desuden skal M bruge genvejstasterne "Ctrl c" og "Ctrl v", hvis han ønsker at bruge ord eller startsætninger fra den modellerede tekst, som giver mening i hans.

Figur 13. The teaching learning cycle, Mailand, 2009, p. 43

Arbejdsplan til skriftligt arbejde med LST - før, under og efter

Før	Under	Efter
1. Overvej hvilken genre du skal skrive i.	1. Brug tale til tekst. Tal gerne i hele sætninger	1. Tjek at opgaven er løst
2. Planlæg hvad du vil skrive, evt. noter skriveskabelon.	2. Brug ordforslag	2. Brug stavetjek (røde streger)
3. Beslut en struktur for din tekst.	3. Brug jokertegn * og #	3. Genlæs/lyt hele teksten igennem - hænger den sammen.
4. Brug opgaveformuleringer, også til at kopiere ind i svaret. Brug ctrl + c og ctrl + v	4. Brug grammatikkontrol	a. vælg oplæsningsstrategi
	5. Brug ordbog i CD-ORD / IntoWords	b. vælg passende hastighed
		c. vælg highlight ord
		4. Genlæs/lyt igen med CD-ORD

Figur 14. Arbejdsplan til M, bilag 13

6.4 Skriveskabeloner

For yderligere at stilladsere Ms skriveprocesser og samtidig aflaste Ms arbejdshukommelse skal M bruge skriveskabeloner. Da M tager testen HS, benytter M sig ikke af stikord el.lign. Undersøgelser viser, at elever med dysleksi ofte har tendens til at gå direkte i gang med at skrive, uden at have lavet yderligere idegenerering over indholdet, ej heller over strukturen i tekstproduktionen. Denne lineære skriveproces er meget ufleksibel (Pedersen, 2016 side 398ff).

Fordelen ved brug af skabeloner er, at Ms hidtidige lineær skrivning ændres, så der bliver plads til idegenerering, overvågning og revidering. Skabelonen er dermed en hjælp til at støtte opmærksomheden og dermed skabe en rød tråd i teksten³¹. Eksempler på skriveskabeloner er Margit Gades, som er fri til download.

³⁰ Bilag 13

³¹ Bilag 12

7.0 Konklusion og perspektivering

Som lærer har jeg til opgave at medvirke til at danne den enkelte elevs verden, faglighed, at gøre eleven uddannelsesduelig og parat til aktivt at kunne handle i vores samfund og et fremtidig liv. Dette liv inkluderer i høj grad udvikling af elevens læse- og skriftsproglige kompetencer. Kravene til læse og skriftsprog i vores uddannelsessystem øges jo ældre M bliver. For at kunne klare en videregående uddannelse, er det vigtigt, at M klædes godt på, så han opnår viden og erfaring med LST, strategier og brug af skriveskabeloner herunder brugen af TTT, sætningsopbygning og revidering af disse med brug af LST.

Der skal laves en stilladserende undervisning, som giver grobund for udvikling af Ms SE og tro på egne evner. Det er derfor vigtigt at M stilles overfor opgaver med brug af LST, som han mestrer. Bevidstheden om "kløften" mellem lærer og elev i brugen af LST er ligeledes betydningsfuld. M skal have mulighed for at udvikle sine egne brugbare LST-strategier i samspil med de andre elever på FE, men med støtte fra læreren.

Ønsket som lærer for M er, at undervisningen med brug af og i LST bliver en internaliseret del af Ms liv, så han er klar til de nye udfordringer i livet udenfor efterskolen. Både i livet i uddannelse, men også i ønsket om tage del i vores samfund og verden på lige fod med andre.

Litteratur

- Arendal, E., Kongskov, L., & Svendsen, H. B. (2016), *Del 4. læse- og skriveteknologi og dens anvendelse*. I: A. L. Pedersen, & K. Hjorth, *Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder. Grundbog i lektiologisk pædagogik* (p. 265-320), Hans Reitzels Forlag.
- Arendal E. & Svendsen H.B., (2019), *Læse- og skriveteknologi i skolen. Hvad og hvordan?* I: *Tidsskriftet Viden om literacy* nr. 26, p. 6-11, Nationalt Videnscenter for Læsning
- Arne-Hansen, S. (2004), *Skriv varieret - procesorienteret skrivning på mellemtrinnet*, Gyldendal
- Dalgaard, K. et al. (2004), *Lærervejledning - Testbatteriet sprog- og hukommelsesprøver 2. udg.*, Special-pædagogisk forlag
- Elbro, C. (2006), *Læsning og læseundervisning*, Gyldendal
- Elbro, C. (2008), *Læsevanskeligheder*, Gyldendal.
- Frost, J., Hagtved, B. E. & Refsahl, V. (2018), *Intensiv læseundervisning på mellemtrinnet*, Dansk Psykologisk Forlag.
- Juul, T.M. Brahe, T. & Hansen N. M., (2014), *Ung og ordblind. Efterskolens betydning for unge ordblindes liv og uddannelse*, Roskilde Universitets Forlag
- Kirketerp, A., *Bandura og selfefficacy*, lokaliseret d. 6.11 2019 på:
<https://www.youtube.com/watch?v=ua2HDwfPdQ8>
- Kvale, S., & Brinkman, S., (2015), *Interview*, 3, udgave, København, Hans Reitzels forlag.
- Lundberg, I. (2011), *Læsningens psykologi og pædagogik*, Dansk Psykologisk Forlag
- Lundberg, I. (2012), *Det gode skriveforløb*, Akademisk Forlag
- Lyster, S. H., (2009), *Ordforråd og læseudvikling. Hvad ved vi? Hvad gør vi?* I: Frost, J. (Red), *Håndbog i læsevejledning, teori og praksis*, p. 271-293, Forfattere og psykologisk Forlag A/S
- Mailand, M. K. (2009), *Genreskrivning i skolen*, Gyldendal
- MV Nordic, *MiVo*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://mivo.mv-nordic.com/teacher>
- Nobelius, T. & Klausen, J. K., (2010), *Ordblindes stavning – problemer og undervisning* Landsforeningen af læsepædagoger

Oakhill, J., Cain, K. & Elbro, C. (2015) *Læseforståelse, indsigt og undervisning*, Hans Reitzel Forlag

Ordblindelab (s.a.), lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://ordblindelab.dk/#/>

Pedersen, A. L. & Hjorth K, (2016), *Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder. Grundbog i lektiologisk pædagogik*, Hans Reitzels Forlag.

Pøhler, L. & Pøhler T., (2009), *Coaching i skriftsprog – til elever i skriftsprogsvanskeligheder*, Dafolo.

Pøhler, L. & Pøhler, T. (2012), *Coaching i skrive lyst og skriveudvikling*, I: Madsbjerg, S. & Friis, K., *Skrive lyst i et specialpædagogisk perspektiv*, Specialtrykkeriet Viborg

Samuelsson et al. (2012), *Dysleksi og andre vanskeligheder med skriftsproget*, Dansk Psykologisk Forlag

Svendsen, H. B. (2016a), *Teknologibaseret læsning og skrivning i folkeskolen*, PH.D. Afhandling, Aarhus, Aarhus Universitet

Svendsen, H. B. (2016b), *Når der går teknologi i skrivningen*, I: Christensen, M.V. (Red.), *Genrepædagogik og andre nye veje i læse- og skriveundervisningen*, p. 139-155, Hans Reitzels Forlag

Svendsen, H. B. (2017), *Et didaktisk spændingsfelt* I: *Learning Tech 2, Tidsskrift for læremidler, didaktik og teknologi* p. 110-136, Læremiddel.dk

Thisted, J. (2010), *Forskningsmetode i praksis*, Munksgaard Danmark

Tuxen, L. (01.11.19). *Om ordblindhed*, Socialstyrelsen, lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed/om-ordblindhed>

Undervisningsministeriet (januar 2018), *Vejledning til Ordblindetesten*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: https://ordblindetest.nu/vejleder/pdf/Vejledning_Ordblindetesten_Version6_Januar2018.pdf

Ågaard, D. (2014), *Motiverende relationer*, Aarhus: Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet, Ph.d.-afhandling

Referencer og testmateriale

Dalgaard, K., Krogshøj, L., Lund, Y., & Otzen, E. (2007). *Lærervejledning til testbatteriet - sprog- og hukommelsesprøver*, Special pædagogisk forlag

Dalgaard, K., Krogshøj, L., Lund, Y., & Otzen, E. (2011). *Testbatteriet - sprog og hukommelsesprøver*, Special pædagogisk forlag.

Elbro, C., Københavns Universitet, Center for læseforskning, *Elbros ordlister*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: https://laes.hum.ku.dk/test/elbros_ordlister/

Gyldendal dansk 7.-10 klasse, *Sætninger*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://dansk.gyldendal.dk/forloeb/sprog/saetninger/kapitler/1-laeringsmaal>

Jensen, B., S., (2018), *e-læsetesten - vejledning*, hogrefe

Jensen, B., S., hogrefe, *e-læsetesten*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://skole.hogrefe.dk/default.aspx?ReturnUrl=%2f>

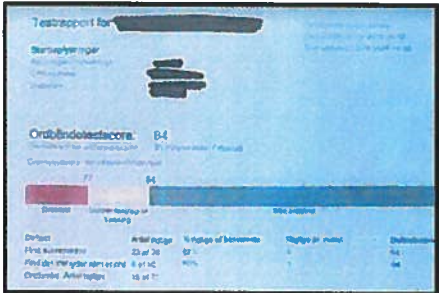
Kirk, R. M. & Iversen, G. (2018), *Jeg kunne godt bruge en køreplan til skriftlige opgaver*, Modul 7: Læse og skriveteknologi

Nielsen og Petersen (1992): Københavns Universitet, Center for læseforskning, *Find det, der lyder som et ord*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: https://laes.hum.ku.dk/test/find_det_der_lyder_som_et_ord/

Nobelius, T., Undervisningsministeriet, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. *Ord-blindetest. Den tværfaglige ordblindetest*, lokaliseret d. 6.11 2019 på: <https://ordblindetest.nu/login.jsp?message=Der%20er%20sket%20en%20fejl%20i%20login>

Bilag 1 - Oversigt over afdækningsmateriale og kommentarer hertil

Den tværgående ordblinde test

Navn på afdækningsmateriale	Antal opgaver	Antal rigtige/ point	Antal fejl	Rigtigheds-% i de opgaver M laver	Trin/ Kat	Rigtige pr minut
- Find stavemåden	40	23	5	$\frac{23}{40} * 100 = 57,5\%$		5
- Find det, der lyder som et ord	44	6	4	$\frac{6}{40} * 100 = 15\%$		1
- Ordforråd	15	15	0	$\frac{15}{15} * 100 = 100\%$		
Formål og bemærkninger	I december 2017 (på Ms tidligere skole) fik M taget Den tværgående ordblinde test, hvor M fik en score på 64 og dermed blev testet ordblind/i ordblinde vanskeligheder.					
Konklusion/sammenfatning /observationer	M har udfordringer i udnyttelsen af skriftens fonologiske lydprincip samt hans hastighed, som er meget lav. <i>Find stavemåden:</i> forbinde lyd med bogstav: Usikkerhed. M opnår 57,5 % i rigtighedsprocent. <i>Find det der lyder som et ord:</i> Forbinde bogstaver med lyd: Her er M meget udfordret idet han kun når at lave 10 ud af 44 opgaver, og får 6 ud af 10 opgaver rigtige <i>Ordforråd:</i> Det ser ud til, at M ikke har udfordringer med ordforråd, idet han får 15 ud af 15. Dette kan M benytte i TTT. Han behøver sandsynligvis ikke at bruge synonymstrategi¹. 					

E/læsetesten

Navn på afdækningsmateriale	Antal opgaver/opgaver M nåede	Antal rigtige/ point	Antal fejl	Rigtigheds-%	Tid	
Monomodale tekster	25/25	18	7	$\frac{18}{25} * 100 = 72\%$	0,8 rigtige pr min	
Multimodale tekster	15/13	7	5	$\frac{7}{15} * 100 = 46,6\%$	0,5 rigtige pr min	
Formål og bemærkninger	Afdækning af den funktionelle læsekompetence ved læsning af sammenhængende hverdagstekster. Testen har fokus på den funktionelle læsning, hvor både afkodningsstrategier, læseforståelse og færdigheder i at omsætte det læste. Afdækningen består både af momo- og multimodale tekster, hvor der afprøves færdigheder i læsning. Anden del af prøven afdækkes færdigheder i læseforståelse.					
Konklusion/sammenfatning /observationer	M ligger lidt under gennemsnittet af læsning af monomodale tekster sammenlignet med elever i 10. klasse. Anderledes ser det ud i læsning af de multimodale tekster. Her vil en indsats være ønskværdigt. Tidsmæssigt er M ikke alderssvarende. Her ligger han under gennemsnittet. En bevidstgørelse om og træning i læsehastigheden i Cd-ord, vil være gavnligt for M. Ms læsekompetence ligger langt under gennemsnittet i trin 1. På trin 2,3,4, som gradvist viser sværere spørgsmål og hvor flere informationer i teksterne skal sammensættes til et givent svar, klarer M sig rigtig godt i trin 2 og 3. Muligvis har trætheden vist sig på trin 4. Her ligger M under gennemsnit. 					

¹ synonymstrategi

Elbros ordlister

Navn på afdækningsmateriale	Antal opgaver	Antal rigtige/ point	Læsetid	Rigtigheds-%	Ord pr minut	Rigtige ord/minut
Rigtige ord	40	32	2 min 50 sek =2,833 min	$\frac{32}{40} \cdot 100 = 80\%$	$\frac{40}{2,833} = 14,12$	$\frac{32}{2,833} = 11,29$
Nonord	40	21	3 min 23 sek =3,3833 min	$\frac{21}{40} \cdot 100 = 52,5\%$	$\frac{40}{3,3833} = 11,82$	$\frac{21}{3,3833} = 6,20$
Sammenlignet med Elbros ordlister resultater 2.-3. klasse (resultat er fra 1987): Middelværdi			40 rigtige ord 40 nonord	89,2% 86%	54,4 37,5	48,6 32,3
Formål og bemærkninger	At kunne læse enkeltord uden støtte i en tekstsammenhæng er en central del i det at læse. Dyslektikere er usikre læsere af enkeltord. De er ofte bedre til at læse sammenhængende tekst. Læsning af nonord fordrer, at man kan udnytte skriftens fonematiske princip - at kunne forbinde bogstaver med deres lyde.					
Konklusion/sammenfatning /observationer	M læser <i>rigtige ord</i> med 2 grafemer langsomt men sikkert. Tempoet falder derefter og efterhånden som længden af ordene /3-4 grafemer) stiger. M tøver ved mange ord, og staver højt. Ved ord med 5 grafemer går M næsten i stå, og han får ikke udtalt ordene korrekt. Det samme gælder ved læsning af nonord. Her er tempoet lavt, og ved ord med 3 grafemer tøver M meget, og udtaler ikke alle ord korrekt. Ved ord med 4-5 grafemer bliver opgaven for svær, og M udtaler ikke korrekt (6 ud af 22 er korrekt). Det sidste ord på hver ordliste gætter M på, griner idet han ved det er forkert. Ud fra ovenstående kan jeg konkludere at M har svært ved at forbinde bogstaver til deres lyd og dermed udnytte skriftens fonematiske princip. M kan derimod læse ord med 3 grafemer, hvilket han kan udnytte i skrivningen, hvor funktionen <i>ordforslag</i> og <i>foreslå næste ord</i> skal bruges Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/file/d/10Meado-cUynYka6jzH9fVYtnhJSyk0t4/view?usp=sharing https://drive.google.com/file/d/1nM8DGYgtxKJqeUmlx61e6Fowo7OhwJxz/view?usp=sharing					

Hverdagsskrivning for voksne UDEN brug af CD-ord, men med stavekontrol i Docs (røde streger)

Navn på afdækningsmateriale	Max point	Antal rigtige/ point	Antal fejl	Rigtigheds-%	Trin/ Kat	Tid																	
	16	2			Trin 1	15 min																	
Formål og bemærkninger	Som afdækning til at undersøge Ms skriftlige fremstilling har jeg valgt en funktionel skriveopgave <i>Hverdagsskrivning for voksne</i> . Som vurdering vil jeg kigge på hvilke sproglige - stilistiske - og funktionelle virkemidler M inddrager i sin tekst																						
Ms tekst	TEKST SKREVET hej det er Arne jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det findt jeg blev kørdt ned på i en lyskrys blev ramt på højer side men skal hjem om en uge siger lægen men må ikke starte på arbejde før om to uger. har osse fået trykket to ribend i venster side. får det hurtigt beder MED MS RETTELSE hej det er Arne jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det fint jeg blev kørdt på i et lyskrys blev ramt på højer side men skal hjem om en uge siger lægen men må ikke starte på arbejde før om to uger. har osse fået trykket to ribend i venster side. får det hurtigt beder																						
Konklusion/sammenfatning /observationer	M har meget svært ved opgaven. Han kan ikke huske handlingselementerne, har svært ved at huske funktionaliteten, formen og retstavningen. M scorer 2 point, hvilket gør at M lander i trin 1. Efter gennemgang af testen, har M svært ved at huske hvem han skal skrive til (Arne). Han kigger i oplægget for at finde svar, og finder det. Efter 4 minutter siger M: "Jeg ved ikke hvad jeg mere skal skrive". Her har han skrevet 2 ½ linje (.....før om to uger). Da M skal rette de røde streger venstre klikker han, hvorved der ikke sker noget! Han kigger på på ordet "trækket" (linje 3) og retter manuelt "æ" til et "y". Dernæst forsøger han at rette ordet "ribend" (linje 3) - sletter "d" og tilføjer det herefter igen (se markering med gult). Efter 9 minutter siger M at han ikke kan mere "Jeg kommer til at lukke den og skrive en slutning". Her hentyder M til at han syntes at hans historie er kort, og han alt for hurtigt kommer til at skrive en slutning til historien, og dermed ikke kan finde på mere. Jeg siger at der er 6 minutter igen, hvorefter M begynder at kigge på "de røde streger". Han staver højt - tager 3 bogstaver ad gangen og forsøger at sætte dem sammen. M får rettet "findt nok" til "fint", "bliv" til "blev", "børdt ned" til "kørdt ned" og "en lyskrys" til "et lyskrys". Se markering med grønt). M sidder i lang tid og grubler over ordet "lyskrys" (markering med rødt), som han kan se har en rød strek under sig. Han retter dog ikke ordet. <table border="1" data-bbox="863 1489 1444 1615"> <tr> <th rowspan="2">Vejledende scorefordeling</th><th colspan="3">Trin 1</th><th rowspan="2">Trin 2</th><th rowspan="2">Trin 3</th><th rowspan="2">Trin 4</th></tr> <tr> <th>Tilrettelagt for ordblinde</th><th>Tilrettelagt for tosprogede</th><th>Øvrige</th></tr> <tr> <td>Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne</td><td colspan="3">Op til 4</td><td>5 - 8</td><td>9 - 12</td><td>13 - 16</td></tr> </table>						Vejledende scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4	Tilrettelagt for ordblinde	Tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne	Op til 4			5 - 8	9 - 12	13 - 16
Vejledende scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4																	
	Tilrettelagt for ordblinde	Tilrettelagt for tosprogede	Øvrige																				
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne	Op til 4			5 - 8	9 - 12	13 - 16																	

Hverdagsskrivning for voksne MED LST, CD ord + stavekontrol i Docs (røde streger)

Navn på afdækningsmateriale	Max point	Antal rigtige/point	Antal fejl	Rigtigheds-%	Trin/ Kat	Tid
	16	3			Trin 1	15 min
Ms tekst	Hej Arne jeg er okay men tak for blomsterne. jeg blev kørt ned i et lyskryds på vej til arbejde af en minibuss den kørt ind i mig fra venstre side men har det fint slap med to trykkede ribben og en brækket arm og en forstuvet fod. Men tak for blomsterne jeg kommer hjem om to uger det siger lægen at der kan jeg komme hjem igen. Glæder mig til at komme hjem igen					
Konklusion/sammenfatning /observationer	M har meget svært ved opgaven. Han kan ikke huske handlingselementerne, har svært ved at huske funktionaliteten, formen og retstavningen. M scorer 2 point, hvilket gør at M lander i trin 1. M må denne gang bruge CD ord. Han slår funktionen "ordforslag" + "forslag næste ord" til, men på intet tidspunkt bruger han funktionen. Efter endt test, spørger jeg ind til hvorfor han ikke benytter sig af disse funktioner, hvortil han svarer: "den (læs. Funktionen = vinduet) er der bare. Selvom den er der, lægger jeg ikke mærke til den." M bruger TTT undervejs til de ord han ikke kan stave. Se markering med gult. M bruger stavekontrollen i docs til at rette stavfejl med. M fortæller, at når han vil lytte teksten igennem for at høre om teksten giver mening, lytter han hele teksten i gennem. Han lytter aldrig blot en sætning. "Hvis jeg kun skal lytte til en sætning, giver det ikke mening for mig, så jeg er nødt til at starte helt fra toppen og lytte det hele igennem". Denne proces er yderst tidskrævende for M, hvilket giver mening i forhold til Ms hastighed generelt i afdækningen, som bærer præg af, at M bruger lang tid på opgaverne.					

Vejledende scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Tilrettelagt for ord- blinde	Tilrettelagt for tidspro- bleme	Procent			
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne	Op til 4	5 - 8	9 - 12	13 - 16		

TESTBATTERIET

		Ms resultat	Vejledende elevprofil 3./5. klasse
Hukommelsesprøver	Sætningsspændvidde	7	8/8
	Verbal arbejds hukommelse	8	8/9
	Kims leg	4,5	5,5/6,5
Formål og bemærkninger	I testen afdækkes den verbale og visuelle hukommelse, da denne giver mulighed for afdækning af Ms informationsbearbejdning. Sætningsspændvidde: Tester Ms evne til at håndtere sproglig information (verbalt input) Verbal arbejds hukommelse: Tester Ms evne til at fastholde og sammensætte orddele og stavelser (verbalt input) Kims leg: Tester Ms korttidshukommelse (visuelt input)		
Konklusion/sammenfatning /observationer	Afdækningen viser, at Ms hukommelse er udfordret. M ligger på niveau med en elev i 3. klasse. Især Ms korttidshukommelse med visuelt input ligger under gennemsnittet sammenlignet med en 3. classes elev. Dette understøtter teorien om, at elever med dysleksi har vanskeligheder har begrænsninger i deres arbejds hukommelse. Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=14XH71y3KqBNJMcGIVXwNdyArjBkxVF https://drive.google.com/open?id=1003nlsVA0NTMOo0gxi2uC7HO9Hsg9V https://drive.google.com/open?id=1PxjLXHIDuexTsNtnBXA6Gmsg0xKqNgZG https://drive.google.com/open?id=1iZX03Xxe0ral-aFrFb4Mdi6hsCmf2doX		

		Ms resultat	Vejledende elevprofil 3./5. klasse
Sproglige prøver	Udtale kvalitet	5	7/8,5
	Ordmobilisering	7	7/8
	Ordkendskab	9	6,5/8
	Overbegreber	8	7/8,5
	Syntaks	5	7,5/9
	Semantik	8	6/8
Formål og bemærkninger	For at lære at læse og skrive er det nødvendigt at være sproglig opmærksom, Den metasproglige bevidsthed skal udvikles, så M kan reflektere over det talte sprog, være opmærksom på sætninger, ord og bogstaver. Udtale kvalitet: Det er svært for elever der har en upræcis udtale, at blive opmærksomme på de enkelte lyde i et ord. Ordmobilisering: Evne til hurtigt at hente et kendt ord frem og sige det. Ordkendskab, overbegreber, syntaks: Her testes Ms kendskab til overbegreber. De syntaktiske færdigheder undersøges ved at lade M producere sætninger. Semantik: Svært ved at læse mellem linjerne og forstå billedlige udtryk. Kan skyldes manglende læseerfaring.		
Konklusion/sammenfatning /observationer	Det er her værd at bemærke at Ms syntaktiske færdigheder ligger langt under hvad en elev i 3 klasse kan. M har et fint ordkendskab og ordmobilisering. Ms udtalekvalitet er også udfordret. Dette kan være en udfordring, når M skal bruge TTT. Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=17O6Pa5PLaWwOCMIg3fcdNS-2ycRRAdv1 https://drive.google.com/open?id=1-ztvEj0KNsIKTWebIHYYXatPwepg3NdhU https://drive.google.com/open?id=1KyFl6zgJ-XBGX3bWpZQMucsQ_VAZot_s https://drive.google.com/open?id=1KyFl6zgJ-XBGX3bWpZQMucsQ_VAZot_s https://drive.google.com/open?id=1KyFl6zgJ-XBGX3bWpZQMucsQ_VAZot_s https://drive.google.com/open?id=1KyFl6zgJ-XBGX3bWpZQMucsQ_VAZot_s https://drive.google.com/open?id=1k3uJh_EaXyGOEFU6CNxGvyn1h-GdqmCB		

		Ms resultat	Vejledende elevprofil 3./5. klasse
Fonologiske prøver	Rim	6	8/9
	Formgenkendelse	8	9/9,5
	Fonologisk subtraktion	5	9/9,5
	Spoonerisme	3	6/8
Formål og bemærkninger	Spoonerismer: Her skal M bytte rundt på sammensatte ords forlyd. Denne opgavetype stiller store krav til Ms fonologiske viden.		

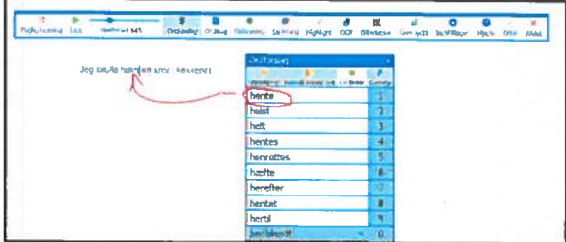
Konklusion/sammenfatning /observationer	I afdækningen af Ms fonologisk, ses det tydeligt at han har udfordringer. Ms resultater ligger alle under vejledende elevprofil for 3. klasse. Dette indikerer at M har udfordringer med at udnytte den fonologiske sløjfe i arbejds hukommelsen. I rimordsprøven, finder M kun 1 rimeord. Han bruger lang tid på at finde nummer 2 (finder 2 ud af 6) M er god til at finde ord med samme forlyd, hvilket M kan bruge når han skal bruge ordforslag. Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=1hwrF8ZT_057PFbXUwADC-dmUOAEIlgpt https://drive.google.com/open?id=1swUNq7pPx9OLtSILjP0DEs7msibq43K https://drive.google.com/open?id=1vs3-TR5zSfuXr-4pGsdCp7ltZQ3544cO https://drive.google.com/open?id=1SB9n6vsxM4ZF4hVeFvVGMgrAAw2c5BS
---	--

		Ms resultat	Vejledende elevprofil 3. /5. klasse
Morfologiske prøver	Sammenhæng og afledning	5	7,5/9
	Bøjning	8	9/9,5
Formål og bemærkninger	Prøven tester Ms evne til at skille ord ad i betydningsenheder fx i rod morfemer, afledninger og bøjningsendelser.		
Konklusion/sammenfatning /observationer	Ms testresultat viser, at M har svært ved at se sprogets opbygning og system. M viser dog god forståelse i at bøje navneord og verber, hvilket kan bruges når M bruger TTT og ordforslag, samt ved rettelser af tekst i tid. Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=14XHp71y3KqBNJMcGIVXwNdyArjBkxVF https://drive.google.com/open?id=1TcBqPvIrgTxLa-k3OOMjsFMlfbp6R_i		

		Ms resultat	Vejledende elevprofil 3. /5. klasse
Ordkendskab	Helordsgenkendelse	4	8/9,5
	Grafisk ordgenkendelse	8	9/9
	Fonologisk ordgenkendelse	2	7/9
Formål og bemærkninger	Her testes Ms afkodningsfærdighed og ordgenkendelse Grafisk ordgenkendelse: Ved enkeltordslæsning høres ofte gæt ud fra ordets visuelle træk. Elever med dysleksi er gode til at se ordene grafisk. Fonologisk ordgenkendelse: Her testes Ms evne til omsætning fra grafem til fonem og fra fonem til grafem.		
Konklusion/sammenfatning /observationer	Det ser ud til, at M har en evne til at se ordene grafisk. M udtaler: "Først så skimter jeg lige ordet. Derefter kigger jeg på de 3 første bogstaver og bagefter de sidste 3 bogstaver. Og så ser jeg om det er de samme". Ms helordsgenkendelse ligger langt under vejledende elevprofil for 3. Klasse. Efter testen fortæller M at han har prøvet sådan en test mange gange, og at han aldrig rigtig har kunnet finde ud af dem: M udtaler "ordene kommer bare ikke frem. Det er bare en masse bogstaver i en lang række". Dog fortsætter M: "jeg har aldrig lavet så mange i sådan en prøve før", hvilket indikerer, at M trods hans udfordringer, har forsøgt løst flere opgaver end før oplevet. Ms fonologiske ordkendskab er langt under gennemsnittet for en vejledende elevprofil i 3. Klasse. Han når kun 4 ud af 10 opgaver (hvoraf de 2 er forkerte) på 2 minutter. Denne del af prøven kan man sammenligne med "Find det, der lyder om et ord" (se nedenfor) Videooptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=1hyeXjBp2FEFdlRaZaMealjPVyqblHSSt https://drive.google.com/open?id=1PDCX2bfbYrcJq7BOULZQqW9ZLY_V7ykw https://drive.google.com/open?id=1aQ3nGcxDhbDH0U3MsNS2Xxjmh8ahowbz		

DIAVOK: Find det, der lyder som et ord

Navn på afdækningsmateriale	Antal opgaver	Antal rigtige/ point	Antal fejl	Rigtigheds-%	Trin/ Kat	Tid																											
	38	6	1	$\frac{6}{38} * 100 = 15,79\%$	1/ Svarende til middelværdi for en 7. klasses elev	5 min																											
Formål og bemærkninger	Testen "Find det, der lyder som et ord", er et udsnit fra testmaterialet DIAVOK (https://laes.hum.ku.dk/test/find_det_der_lyder_som_et_ord/), og drejer sig om at finde de ord, der kan lyde ligesom et rigtigt ord. Fx kan "jor" lyde som "jord" og "hæsd" som "hest". At forbinde bogstaver med deres lyde er grundlaget for at læse og stave, da dette kræves for at kunne læse og skrive ord man ikke har set eller mødt før. Desuden kræver testen at M kan forbinde lydene med kendte ord, hvilket minder om begynderlæsning - at sætte lyd på bogstaver og at finde ud af, hvilket ord det bliver til. Testen kræver ydermere, at man kan forbinde lydene med kendte ord, hvilket minder om en begynderlæser læsning. (Elbro, Carsten, Læsning og læseundervisning, 2008, p. 38-44)																																
Konklusion/sammenfatning /observationer	M får 6 rigtige (1 fejl) svarende til 15,79 %, hvilket betyder at M ligger på trin 1. Sammenligner man M med en l.g elev ligger M i gruppen 10-percil. Dette betyder at M har svært ved at læse nye ord ved hjælp af det fonologiske lydprincip. M skal bruge CD-ords funktion "ordforslag". Her kan M forsøge at stave ordet lydtret samt bruge jokertegnet "stjerne *" for de bogstaver han ikke kan høre, Programmet giver forskellig forslag til ord. Dvs. Cd-ord giver alligevel ordforslag, selvom ordet ikke er korrekt stavet. <table><tr><th rowspan="2">Vejledende Scorefordeling</th><th colspan="3">Trin 1</th><th rowspan="2">Trin 2</th><th rowspan="2">Trin 3</th><th rowspan="2">Trin 4</th></tr><tr><th>Tilrettelagt for ord-blinde</th><th>Tilrettelagt for tosprogede</th><th>øvrige</th></tr><tr><td>Afkodning 'Find det der lyder som et ord'</td><td>Op til 7</td><td>8 – 15</td><td></td><td></td><td>16 – 38</td><td></td></tr></table><table><tr><th>Middelværdi</th><th>10: percentil</th><th>25: percentil</th><th>50: percentil</th><th>75: percentil</th></tr><tr><td>26,8</td><td>16,0</td><td>21,0</td><td>28,0</td><td>33,0</td></tr></table>						Vejledende Scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4	Tilrettelagt for ord-blinde	Tilrettelagt for tosprogede	øvrige	Afkodning 'Find det der lyder som et ord'	Op til 7	8 – 15			16 – 38		Middelværdi	10: percentil	25: percentil	50: percentil	75: percentil	26,8	16,0	21,0	28,0	33,0
Vejledende Scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4																											
	Tilrettelagt for ord-blinde	Tilrettelagt for tosprogede	øvrige																														
Afkodning 'Find det der lyder som et ord'	Op til 7	8 – 15			16 – 38																												
Middelværdi	10: percentil	25: percentil	50: percentil	75: percentil																													
26,8	16,0	21,0	28,0	33,0																													

	At læse enkeltord er en udfordring, da M har svært ved at udnytte de indre ledetråd. Hvis ord indgår i en kontekst, er det muligt for M at udnytte de ydre ledetråd. Dvs. Udnytte de <i>semantiske, syntaktiske og pragmatiske holdepunkter, som teksten giver</i>. (Elbro, Carsten, Læsning og læseundervisning 2006, s 33. Under testen forsøger M at læse ordene højt. Han bevæger læberne + siger bogstavernes navn. M udtaler da han har lavet de 5 første opgaver som indeholder ord med 2-3 fonemer: "Det er sådan her at jeg vil skrive ordene", mens han peger på det ord han har sat ring omkring. Dette indikerer at M godt kan find lydrette småord. Da opgaverne begynder at indeholde 4-6 fonemer, udtaler M: "Jeg føler ikke rigtig at nogle ordene er rigtige". Efter teksten spørger jeg ind til Ms strategi. Her fortæller han omkring ordene som indeholdt 2-4 fonemer: "Jeg ser ikke ordet. Jeg kigger på de første bogstaver i ordet og bagefter de næste 2 og så ser jeg om jeg ved hvilket ord det er. Samme strategi brugte M under prøven i testbatteriet "grafisk ordgenkendelse". Her så M på de første - og sidste 3 fonemer for at afkode ordet.	
--	---	--

Interview

Formål og bemærkninger /observationer	Videoptagelse kan ses her: https://drive.google.com/open?id=1c2qrkMLKSVfkm75-gMPqcSUvD2fid3N9	
---------------------------------------	---	--

Testrapport for [REDACTED]

Testdeltager: [REDACTED]
 Test start: 15.12.2015 09:02
 Test afsluttet: 15.12.2015 11:28

Stamoplysninger

Navn (egen indtastning): [REDACTED]

GPR-nummer: [REDACTED]

Institution: [REDACTED]

Ordblindetestscore: 64

Børnemål for afkennelse: 95 (Grundskole 7/klasse)

Grænseværdi for iddermål: 84

Deltest	Antal rigtige	% rigtige af besvarede	Rigtige pr. minut	Deltestscore
Find stavemåden	24 af 28	82%	6	19
Find det der lyder som et ord	6 af 10	60%	3	64
Ordforråd, Antal rigtige	15 af 15			

Testdeltagerens spørgeskema-besvarelser

Modersmål:

Var dansk det første sprog du lærte at tale?

JA

Ordblindehistorie:

Har du særlig støtte til læsning alene eller på et lille hold?

JA

Har du tidligere fået særlig støtte til læsning alene eller på et lille hold?

JA

Er der en lærer, der har sagt til dig, at du er ordblind?

JA

Har du nogen hjælpemidler til at læse og stave, som dine klassekammerater ikke bruger? Det kan for eksempel være et program på computeren, der kan læse højt.

JA

Selvoplevede vanskeligheder:

Var det svært for dig at lære at læse og stave?

JA

Har du svært ved at læse?

JA

Har du svært ved at stave?

JA

Kommentarer til Ordblodelest, nu - [REDACTED]

Højtalere er sat til.

Positiv og imødekommende. Er godt forberedt på, hvad han skal i gang med. Er åben for at få hjælp. Tager selv initiativ til at bruge højtalerkonet til at få læse spørgsmålene. Får ofte særlig støtte på mindre hold. Bruger AppWriter og er tilmeldt og bruger Nota. Synes selv han er god til at stave men ikke til at læse.

Find stavemåden: arbejder systematisk, koncentreret og lytter ganske få gange til vrøvlord igen, hvis han er i tvivl om stavemåden.

Han klare sig godt hele prøven igennem, dog flest lej ved længste ord. Bytter ofte om på b/d

Find det der lyder som et ord. Læser højt for sig selv. Kan alle bogstavers navn (bruger navnet til at stave med) men bytter b/d. Har en systematisk tilgang til opgaverne men læser ikke konsekvent i læseretningen.

Ordforråd: Har meget let ved opgaven. Kan alle ord.

Opsummering: Klarede prøven flot. Kunne holde fokus helt til det sidste. Virkede selv tilfreds med sin præstation.

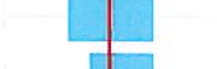
[REDACTED]

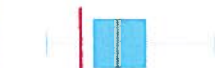
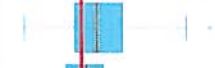
Rapport

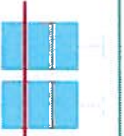
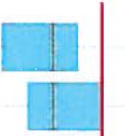
Bilag 3

e/læsetesten
læsning • e-læsning • unge • voksne

Dato:	20-08-2019	Lærer:	
Navn:		Undervisningform:	
ID:		Klasse/hold:	10 b
Besvaret med læseteknologi:		Ja	X Nej

Rigtige	Monomodale tekster	Multimodale tekster	Total
antal løste opgaver	25	13	38
antal rigtige opgaver	18	7	25
	0 25 0	15 0	40
EUD, SOSU-skolerne			
Folkeskolens 10. kl.			
1.g på gymnasiet			
10. klasse på ordblindeskole			
9. klasse på ordblindeskole			
Voksne visiteret til ordblindeskole			

Tidsforbrug	Monomodale tekster	Multimodale tekster	Total
Min. i alt	23	15	38
Rigtige pr. min.	0,8	0,5	*
	0 2.5 0	3.0 0	2.6
EUD, SOSU-skolerne			
Folkeskolens 10. kl.			
1.g på gymnasiet			
10. klasse på ordblindeskole			
9. klasse på ordblindeskole			
Voksne visiteret til ordblindeskole			

Læsekompetencetrin	Trin 1		Trin 2		Trin 3	
antal løste opgaver	8		11		11	
antal rigtige opgaver	5		9		9	
	0	8	0	12	0	12
EUD, SOSU-skolerne						
Folkeskolens 10. kl.						
1.g på gymnasiet						
10. klasse på ordblindeefterskole						
9. klasse på ordblindeefterskole						
Voksne visiteret til ordblindeundervisning						

Læsekompetencetrin	Trin 4
antal løste opgaver	8
antal rigtige opgaver	2
	0 8
EUD, SOSU-skolerne	
Folkeskolens 10. kl.	
1.g på gymnasiet	
10. klasse på ordblindeefterskole	
9. klasse på ordblindeefterskole	
Voksne visiteret til ordblindeundervisning	

Bilag 4

Resultater *Elbros ordlister*

+ betyder rigtig udtalt

- betyder at M opgav

Rigtige ord liste 1	Ms udtale	Bemærkninger	Nonord liste 1	Ms udtale	Bemærkninger
læ	+		gæ	+	
du	+		tu	+	
ur	+		us	+	
pil	+	tøver ved første bogstav men udtaler korrekt	pit	+	
sæt	+		sæm	+	
køn	+		køm	+	
træ	+		græ	/gæ/	
fri	/fi/		dri	+	
øje	+	staver højt, korrekt udtale	evø	/ævø/	
håbe	+		hoke	/håk/	udelader endelse -e
løbe	+		gæpe	/gæbbe/	ekstra konsonant, ombytning p/g
dyne	+		døne	/dønne/	ekstra konsonant
birk	+		girk	/dirk/	Bytter om på g/d
skud	+		Skug	+	
glad	+		glod	/glo/	udelader d
æble	+		æbre	/abe/	andet ord
kiste	/krist/		tiste	+	
trøst	/tørstig/		trøft	/tøfte/	ekstra endelse +manglende r lyd
strøm	+		strun	/stun/	manglende r lyd
kærlighed	/kærlig/		sarløkved	/sarvølvø/	“det her kan jeg ikke udtale”

Bilag 4

Rigtige ord liste 2	Resultat	Bemærkninger	Nonord liste 1 2	Resultat	Bemærkninger
ti	+		ki	+	
sø	+		nø	+	
at	+		ap	+	
tør	+	staver højt	tøb	+	
jul	+		juk	+	
vin	+		våp	+	
abe	+		ale	/al/	staver, undlader endelsen -e
glo	+		gly	+	
stå	+		stu	+	
huse	+	tøver men udtaler korrekt	hube	/hup/	undlader endelsen -e ombytning p/b
gave	+		gafe	/gaf/	staver først ordet højt. undlader endelsen -e
dåse	/ bås/		dive	+	
aske	+		asbe	+	
bold	+		balk	+	staver. Korrekt udtale
blød	+	tøver men udtaler korrekt	klød	/kløb/	kononantforvek ling b/d
gråt	/gådt/		prit	/brit/	kononantforvek ling p/b
kasse	/kasser/	overgeneraliseri ng af endelse. putter ekstra r på	fasse	+	
smagt	+		smapt	/snipt/	vokalforvekling a/i
straf	/staf/		stryk	/støk/	mangler udtale af lyd r
kedeligt	+		kanabigt	kannibi	udtaler ikke endelsen -gt enkelt konsonant

Bilag 4

RIGTIGE ORD

Liste 1 + 2

Antal rigtige	læsetid	læsetid i min	rigtige %	ord pr minut	rigtig læste ord pr minut
32	2 min 50 sek	2,833 min	$32/40 = 80\%$	$40/2,833 = 14,12$	$32/2,833 = 11,30$

Elbros ordlister resultater 2.-3. klasse (resultat er fra 1987): Middelværdi	89,2%	54,5	48,6
--	-------	------	------

NON ORD

Liste 1 + 2

Antal rigtige	læsetid	læsetid i min	rigtige %	ord pr minut	rigtig læste ord pr minut
21	3 min 23 sek	3,3833 min	$21/40 = 52,5 \%$	$40/3,3833 = 11,82$	$21/3,3833 = 6,21$

Elbros ordlister resultater 2.-3. klasse (resultat er fra 1987): Middelværdi	86%	37,5	32,3
--	-----	------	------

Elbros ordlister

Rigtige ord (liste 1)

læ

du

ur

pil

sæt

køn

træ

fri

øje

håbe

løbe

dyne

birk

skud

glad

æble

kiste

trøst

strøm

kærlighed

Hvis både liste 1 og liste 2 er brugt, opgøres der samlet under liste 2.

Navn: _____ Dato: _____

Antal rigtige: *Læsetid:*

Rigtige (%): *Ord pr. minut:* *Rigtigt læste ord pr. minut:*

Elbros ordlister

Rigtige ord (liste 2)

ti

sø

at

tør

jul

vin

abe

glo

stå

huse

gave

dåse

aske

bold

blød

gråt

kasse

smagt

straf

kedeligt

Navn: _____ Dato: _____

Antal rigtige: *Læsetid:*

Rigtige (%): *Ord pr. minut:* *Rigtigt læste ord pr. minut:*

Elbros ordlister

Nonsensord (liste 1)

gæ
tu
us
pit
sæm
køm
græ
dri
evø
hoke
gæpe
døne
girk
skug
glod
æbre
tiste
trøft
strun
sarløkved

Hvis både liste 1 og liste 2 er brugt, opgøres der samlet under liste 2.

Navn: _____ Dato: _____

Antal rigtige: *Læsetid:*

Rigtige (%): *Ord pr. minut:* *Rigtigt læste ord pr. minut:*

Elbros ordlister

Nonsensord (liste 2)

ki
nø
ap
tøb
juk
våp
ale
gly
stu
hube
gafe
dive
asbe
balk
klød
prit
fasse
smapt
stryk
kanabigt

Navn: _____ Dato: _____

Antal rigtige:

Læsetid:

Rigtige (%):

Ord pr. minut:

Rigtigt læste ord pr. minut:

Hverdagsskrivning for voksne

Deltagerens navn

Dato

Undervisningssted

Hverdagsskrivning for voksne

Et materiale til afdækning af voksnes skriftlige fremstilling

Indhold

Hverdagsskrivning for voksne	3
Udformning	3
Vurderingskriterier	4
Vejledende scorefordeling til brug ved trinplacering	5
Testtagers instruktion	6
Vurderingsskema	7
Deltagers opgave og skriveark	11

Hverdagsskrivning for voksne

De fleste voksne har ikke noget stort behov for at kunne kommunikere på skrift i hverdagen. Telefonen har erstattet tidligere tiders brevskrivning, og de fleste børn og voksne klarer sig med at skrive korte beskeder på 'gule sedler' eller e-mails, når de fra tid til anden er nødt til at kommunikere på skrift. På virksomhederne er der overordentlig stor forskel på, hvor meget den enkelte medarbejder har behov for at kommunikere skriftligt. I en del virksomheder skal enkelte medarbejdere kunne udforme skriftlige rapporter og vejledninger med et fagligt indhold; men de fleste medarbejdere vil alene have behov for at skrive korte beskeder, lave fejlmeldinger, ordrebestillinger eller lignende.

Hvis man skal afdække voksne svage skriftsprogsbrugeres færdigheder i at kommunikere på skrift, er det derfor vanskeligt at argumentere for, at det kan gøres funktionelt ved eksempelvis at bede den voksne om at skrive en beretning om en ferie; den slags aktiviteter indgår ikke som en nødvendig del af voksnes skriftsproglige aktiviteter. Det er ligeledes vanskeligt at identificere én bestemt teksttype, som mange voksne svage skriftsprogsbrugere skriver eller har behov for at skrive på job.

Den funktionelle skriveopgave *Hverdagsskrivning for voksne* er derfor udformet som en e-mail. Skriveopgaven er tænkt som en slags 'baseline', altså et udgangspunkt for vurderingen af voksnes færdigheder i skriftlig fremstilling. E-mail er en uformel teksttype, der i formen minder om en telefonsamtale. E-mail skrives ofte i hverdagssituationer og har ofte en modtager som er bekendt for skriveren. Afsender og modtager af en e-mail står anført øverst i teksten, og man kan endda anføre tekstens emne i et særligt felt, så modtager er forberedt på afsenders formål med henvendelsen inden læsning af teksten. For at skrive godt må man vide, hvad situationen kræver af teksten, og da e-mailen som teksttype er ganske uformel, er ordvalget præget af hverdagsord, og skrivestilen er talesprogsnær. *Hverdagsskrivning for voksne* skal således afdække, om den voksne er i stand til at kommunikere et bekendt indhold i almindeligt hverdagsprog på skrift.

Udformning

Hverdagsskrivning for voksne er et materiale til afdækning af voksnes færdigheder i skriftlig fremstilling. Den voksne deltager skal skrive en e-mail, der omhandler en ulykke, til en god kollega. Denne udformning er valgt for at give skriveopgaven en tidssvarende, funktionel ramme. Skriveopgaven tager udgangspunkt i et billedforlæg, som består af 6 billeder i en sammenhængende billedserie. I billedserien præsenteres skriveren for hændelsesforløbets ramme (sted og personer), selve ulykken, årsagen til ulykken og ulykkens konsekvenser. *Hverdagsskrivning* skal skrives i et fortrykt format, og opgaven indledes med en kort skriftlig introduktion, hvori skriveopgaven præciseres. Tidsrammen for skriveopgaven er 15 minutter.

Vurderingskriterier

I vurderingsskemaet står anført, hvilke sproglige, stilistiske og funktionelle elementer der vurderes i den voksnes tekst. Vurderingen af voksnes skriftlige fremstilling ved hjælp af *Hverdagsskrivning for voksne* er baseret på både kvantitative og kvalitative mål. Hvert element i de tre områder, der vurderes i teksten, bidrager til den samlede vurdering af den voksnes tekst med ét point; men selve vurderingen af hvert enkelt element er baseret på underviserens personlige skøn, dvs. på en kvalitativ analyse.

Det anbefales, at man følger denne fremgangsmåde ved vurderingen af den voksnes skriftlige produkt:

1. Giv en kvalitativ vurdering af teksten på basis af elementerne i de tre områder:
 - a. Handlingselementer (for hvert handlingselement gives 1 point, markeret med et x, hvis deltagerens tekst indeholder alle de nævnte delelementer)
 - b. Funktionalitet (for hvert funktionsrettet aspekt gives 1 point, markeret med et x, hvis deltagerens tekst indeholder aspektet)
 - c. Form, stil og retstavning (for hvert element gives et point, markeret med et x, hvis deltagerens tekst 'lever op' til elementet. Bemærk, at der skal foretages en helhedsvurdering af teksten på dette område; en enkelt fejl tages ikke i betragtning)
2. Når hvert område er vurderet, optælles antal afkrydsede rubrikker, og deltagerens point-antal sammentælles. Nu kan deltagerens færdigheder i at skrive en kort funktionel tekst placeres på et af de fire FVU-trin på basis af de vejledende scoregrupper.
3. Hvis den voksnes tekst er karakteriseret ved mange stavfejl eller udansk syntaks og sprogbrug, og hvis dette generer læsningen af teksten, bør en placering på trin 1, særligt tilrettelagt for enten ordblinde eller to-sprogede voksne, overvejes.

Vejledende scorefordeling til brug ved trinplacering

Der er udarbejdet en vejledende scorefordeling på *Hverdagsskrivning for voksne* til brug ved trinplacering under FVU.

Vejledende scorefordeling	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Tilrettelagt for ord- blinde	Tilrettelagt for tospro- gede	Øvrige			
Hverdagsskrivning for voksne *)	Op til 4		5 – 8	9 – 12	13 - 16	

*)

Deltagere med mange stavfejl eller udansk syntaks placeres på trin 1 tilrettelagt for ordblinde eller tosprogede eller henvises til *Danskuddannelse for voksne udlændinge* eller ordblindeundervisning (*Specialundervisning for voksne*).

Testtagers instruktion

Til hver prøvedeltager udleveres

- Hverdagsskrivning (billedforlæg, opgaveformulering og svarark)

Testtagerens instruktion til testdeltageren

Testtageren siger:

”Hans Jepsen har været ude for en trafikulykke.

På tegningerne i opgaven kan du se, hvordan ulykken skete.

Hans Jepsen har fået en buket blomster af sin gode kollega, Arne Olsen.

Du skal skrive en e-mail til Arne Olsen, som om du var Hans Jepsen.

Du skal blandt andet fortælle om, hvordan ulykken skete, og hvordan du har det.

Kig på tegningerne, og læs oplægget til opgaven, før du skriver din e-mail.

Du har 15 minutter til at løse denne opgave.”

Skriv en e-mail til en god kollega

Oplæg

Hans Jepsen har været ude for en trafikulykke.

Tirsdag d. 17. februar 2001 ved halvsyv-tiden cyklede han fra sin bopæl i Blomstervænget.

På vej til sit arbejde som værkfører i Sitroflex blev han kørt ned af en bilist i et vejkryds.

Tegningerne på næste side viser, hvordan ulykken skete.

Hans Jepsen har fået en buket blomster af sin gode kollega, Arne Olsen.

Du skal skrive en e-mail til Arne Olsen, som om du var Hans Jepsen.

Du skal blandt andet fortælle om, hvordan ulykken skete, og hvordan du har det.

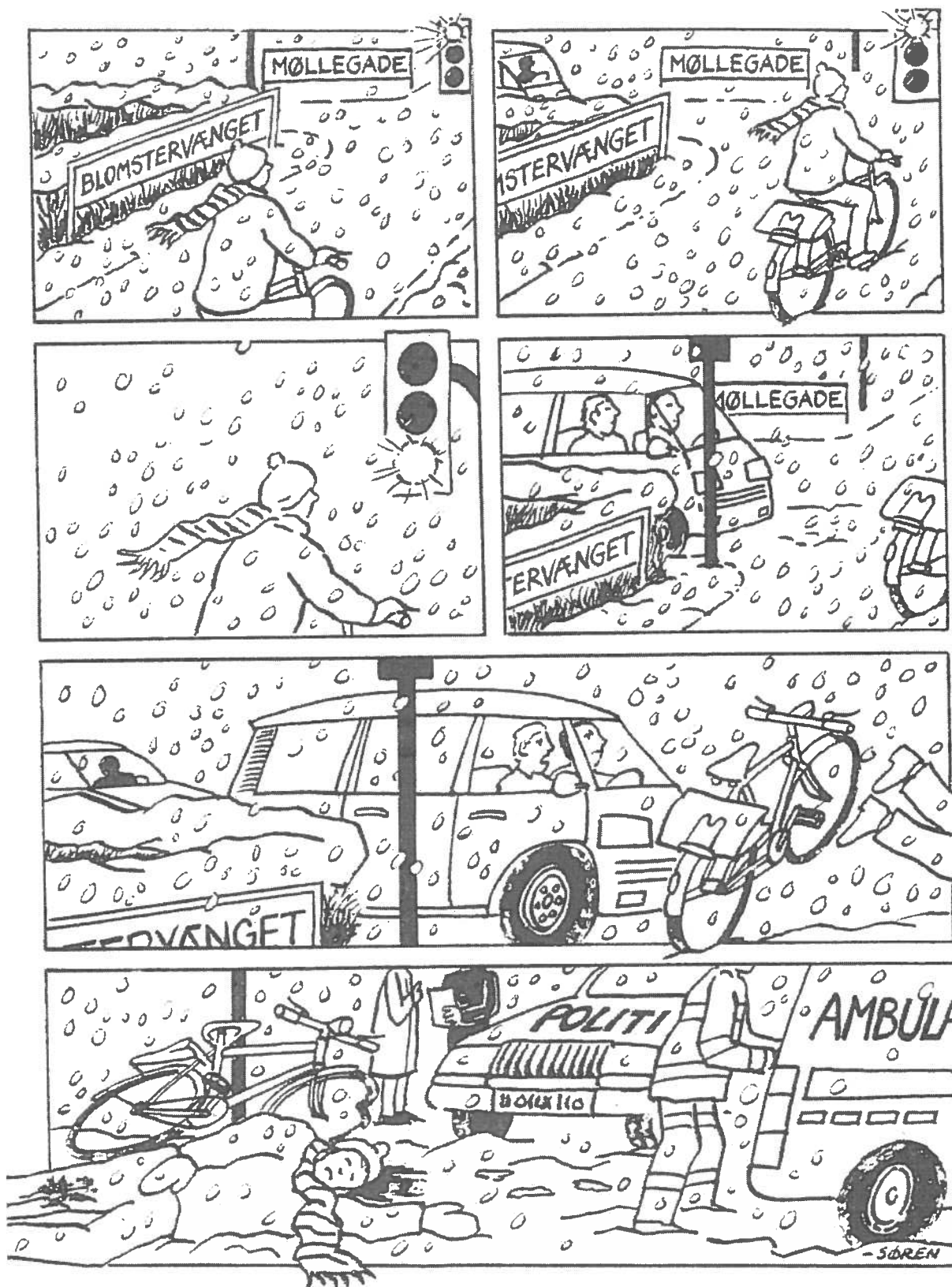
Kig på tegningerne, før du skriver din e-mail.

Du har 15 minutter til at løse opgaven.

12.26.15

12,4
110,12,14

Hans Jepsen har været ude for en trafikulykke. Her kan du se, hvordan ulykken skete:

Vurderingsskema for Hverdagsskrivning

Navn: Handlingselementer <u>Alle</u> elementer skal være nævnt i teksten for at give point	UDEN CD ORD	MED CD ORD
1. Ramme (Sted og aktører) Begge aktører i ulykken skal beskrives: Hans på cykel og bilisten. Det skal endvidere fremgå af teksten, hvor ulykken finder sted (i et lyskryds mellem Møllegade og Blomstervænget).	☐	☒
2. Ulykke Teksten skal beskrive, hvordan ulykken sker og hver af de to parter rolle (cyklist og bilist) i forløbet (fx <i>Bilisten kørte lige ind i mig, så jeg væltede</i>).	☐	☒
3. Konsekvens Teksten skal beskrive, hvilke konsekvenser ulykken har for Hans (både at jeg-fortælleren er kommet til skade, og at der tilkaldes en ambulance).	☐	☐
4. Handlingsforløb Her skal det vurderes, om teksten kommunikerer et hændelsesfor- løb, der kan forstås uden at læseren ser på billedforlægget.	☐	☐
Pointsum for handlingselementer	☐	☐

Funktionalitet <u>Alle</u> elementer skal være nævnt i teksten for at give point	UDEN CDORD	MED CDORD
5. Fortællesynsvinkel I teksten skal det klart fremgå, at Hans er fortælleren. Teksten skal således have en gennemført jeg-fortæller, og det skal klart fremgå, at det er Hans.	○	○
6. Modtagerrettet information Det skal fremgå klart af teksten, at Hans skriver en e-mail for at takke for blomsterne, som Arne har sendt. Denne information vil typisk stå i e-mailens indledning.	○	
7. Bekendthed Det skal fremgå af teksten, at Hans ved, at Arne er bekendt med ulykken. Det skal endvidere fremgå, at Hans og Arne er gode bekendte, og dette angives ved kun at skrive fornavne i teksten.	○	○
8. Nutid I e-mailen skal Hans fortælle, hvordan han har det nu (<i>fx Jeg har stadig svært ved at støtte på benet, men det går langsomt fremad</i>).		
9. Fremtid I teksten bør Hans også fortælle, hvornår han forventer at vende tilbage til arbejdet, eller hvad der skal ske med ham, for at han kan komme på arbejde igen. Fremtidsudsigterne skal rettes mod arbejdslivet for at signalere betydningen af, at Hans og Arne er kolleger.		
10. Teksten som et afsluttet hele E-mailen skal fremstå som et hele. Teksten skal derfor både indeholde en indledning, selve brødteksten, en afslutning og en hilsen.	○	○
Pointsum for funktionalitet	2	3

Form, stil og retstavning (Der gives en helhedsvurdering, en enkelt fejl bør ikke tages i betragtning)	UDEN CDOR	MED CDOR
11. Syntaktisk korrekte helmeninger Teksten skal være skrevet i syntaktisk korrekte helmeninger (herunder korrekt ordstilling). I vurderingen ses der bort fra den voksnes tegnsætning.	○	○
12. Tegnsætning Den voksnes brug af punktummer vurderes. Der gives en helhedsvurdering, hvilket betyder, at der bør ses bort fra en enkelt punktumfejl i teksten.	○	○
13. Kohæsion I teksten vurderes det, om den voksne er i stand til at benytte tekstbånd (kohæsive bånd) på en måde, så tekstens elementer knyttes sammen i et logisk hele. Der ses på brug af referencer (pronominer, bekendthed) samt på brug af tids- og steds- og årsagsadverbialer.	○	○
14. Grammatisk/syntaktiske markører Det vurderes, om den voksne er i stand til at benytte korrekte syntaktisk/grammatiske markører i teksten. Der ses på om den voksne har en korrekt brug af bøjningsendelser i de tre hovedordklasser og en korrekt brug af præpositionsforbindelser.	○	○
15. Tegnsætning I teksten vurderes den voksnes kommatering. Der gives en helhedsvurdering, hvilket betyder, at der bør ses bort fra en enkelt kommateringsfejl i teksten.	○	○
16. Ordvalg I teksten vurderes den voksnes sprogbrug og stilleje. Det vurderes om der benyttes et præcist, indholdstungt ordvalg (fx sammensætninger, beskrivende adjektiver, handlingsverber), eller om den voksne hovedsagelig benytter generelle, upræcise ord og vendinger.	○	○
Pointsum for form, stil og retstavning	○	○
Samlet score på vurderingselementer Handlingselementer Funktionalitet Form, stil og retstavning	2	3

Undervisers kommentarer om særlige forhold ved den voksnes tekst, der bør indgå i vurderingen af deltagerens trinplacering og undervisning, fx udansk syntaks og ordvalg, læderende retstavning, ensformig sætningsstruktur, forkert teksttype, uhensigtsmæssigt tidsskift, indforstået handling eller ordvalg:

hej det er Arne jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det findt jeg bliv
børddt ned på i en lyskrys blev ramt på højer side men skal hjem om en uge siger lægen men
må ikke starte på arbejde før om to uger. har osse fået trykket to ribend i venster side. får det
hurddigt beder

hej det er Arne jeg har det fint nok har brækket en arm og et ben men har det fint jeg blev
kørddt på i et lyskrys blev ramt på højer side men skal hjem om en uge siger lægen men må
ikke starte på arbejde før om to uger. har osse fået trykket to ribend i venster side. får det
hurddigt beder

Kommentar:

Efter gennemgang af testen, har M svært ved at huske hvem han skal skrive til (Arne). Han kigger i oplægget for at finde svar, og finder det.

Efter 4 minutter siger M: "Jeg ved ikke hvad jeg mere skal skrive". Her har han skrevet 2 ½ linje (.....før om to uger).

Da M skal rette de røde streger venstre klikker han, hvorved der ikke sker noget!

Han kigger på på ordet "trækket" (linje 3) og retter manuelt "æ" til et "y". Dernæst forsøger han at rette ordet "ribend" (linje 3) - sletter "d" og tilføjer det herefter igen.

Efter 9 minutter siger M at han ikke kan mere "Jeg kommer til at lukke den og skrive en slutning". Her hentyder M til at han syntes at hans historie er kort, og han alt for hurtigt kommer til at skrive en slutning til historien, og dermed ikke kan finde på mere.

Jeg siger at der er 6 minutter igen, hvorefter M begynder at kigge på "de røde streger". Han staver højt - tager 3 bogstaver ad gangen og forsøger at sætte dem sammen. M får rettet "findt nok" til "fint", "bliv" til "blev", "børddt ned" til "kørddt ned" og "en lyskrys" til "et lyskrys". (Se markering med grønt). M sidder i lang tid og grubler over ordet "lyskrys" (markering med rødt), som han kan se har en rød streg under sig. Han retter dog ikke ordet.

5/9 - 2020 Hverdagsskrivning med brug af hjælpemidler

Hej Arne jeg er okay men tak for blomsterne. jeg blev kørt ned i et lyskryds på vej til arbejde af en minibus den kørt ind i mig fra venstre side men har det fint slap med tog trykkede ribben og en brækket arm og en forstuvet fod. Men tak for blomsterne jeg kommer hjem om to uger det siger lægen at der kan jeg komme hjem igen. Glæder mig til at komme hjem igen

Bilag 6

Mr

2

Ukse

N O T E R I N G S A R K T I L

TESTBATTERIET

SPROG- OG HUKOMMELSESPRØVER

Elevens navn:

M.

Klasse

10.

Skole:

FE

Dato:

30/10-2019

Prøvetager:

RK

D A L G A A R D · K R O G S H Ø J · L U N D · O T Z E N

A1 Sætningsspændvidde

PT: Jeg siger nu en sætning, som du skal gentage helt præcist

	Rigtige
1. Vi vil købe en is.	✓
2. Nu kommer bedstemor herind. kom	✓
3. I parken spiller børnene fodbold.	✓
4. Til jul giver vi hinanden fine gaver.	✓
5. Han fandt den bog, som han så gerne ville læse i.	✓
6. Lines cykel er meget mindre, end hendes venindes er.	✓
7. Per ville ikke gå i seng, før han havde set filmen helt færdig.	✓
8. Far sagde, at de måtte få penge til slik, hvis de ville rydde pænt op. Helt	✓
9. I går skulle Emil og hans søster køre med bussen ud til farmor og farfar. er	✓
10. Det var så sjovt at lege med det gamle tog, som far havde fundet oppe på loftet.	✓
Antal rigtige	7
Score (= antal rigtige)	7

A2 Verbal arbejdshukommelse

PT: Jeg siger nu 3 orddele. Sig så, hvilket ord det bliver til

fx:	aften	jule	lille	Rigtige
1.	kamp	bold	hånd	✓
2.	dag	regn	vejs	✓
3.	slå	græs	maskine	✓
4.	bjørne	is	unge	✓
5.	vinge	fugle	sommer	✓
Antal rigtige				5

PT: Jeg siger nu 3 stavelser. Sig så, hvilket ord det bliver til

fx:	o	bi	graf	Rigtige
6.	tu	pan	li	✓
7.	o	vi	lin	✓
8.	ni	form	u	✓
9.	ti	li	po	✓
10.	o	ra	di	✓
Antal rigtige				3
Score (= antal rigtige)				8

A3 Kims leg

Husk stopur og billedark!

PT: Du får nu 1 minut til at se nogle billeder. Bagefter skal du sige så mange, du kan huske.

Billede:

	Nævnt
1. abe	
2. briller	
3. cykel	
4. elefant	✓
5. isbjørn	
6. kande	
7. kanin	
8. kat	✓
9. ko	✓
10. nøgle	
11. ost	
12. saks	✓
13. sko	✓
14. snegl	
15. snemand	
16. sommerfugl	✓
17. tromme	✓
18. ugle	
19. vindue	✓
20. ø	✓

I alt nævnt

9

Score (= antallet af nævnte ord divideret med to)

4,5

B1 Udtalekvalitet

Husk billedark! Brug evt. en båndoptager!

PT: Nu viser jeg dig nogle billeder:

- hvor mange stavelser er der?
- sig ordet meget tydeligt
- gentag 2. stavelse

"Føler ikke at det er svært"
 "plejer rigtig mange gange"

Prøveord:	Vejl. udtale	Antal stavelser	Elevens udtale	2. stavelse	Rigtige
1 ambulance	[ambu'laŋsə] o	4 ✓	Ambolansse	bo ✓	✓
2 krokodille	[krogo'dilə] ke	4 ✓	kioke dille	Ko ✓	✓
3 helikopter	[hæli'kɔbdɔ] ✓	4 ✓	halikopter	li ✓	✓
4 bagagebærer	[ba'ga:sjə'bæ:ɔ] ✓	3 ✓	✓	gag ✓	✓
5 labyrint	[laby'ræn't] no	3 ✓		o ✓	✓
6 elastikker	[ela'sdiko]	3 ✓	elastikker	li ✓	✓
7 politibil	[poli'ti'bi'l]	4 ✓	polatibil	le ✓	✓
8 gummistøvler	['gʌmi'sdöwlo] ✓	4 ✓	✓	mi ✓	✓
9 paraply	[para'ply']	3 ✓	✓	ra ✓	✓
10 termometer	[tärmo'me'do]	4 ✓	✓	ro ✓	✓

Score (= antal rigtige)

5

B2 Ordmobilisering

Husk billedark! Husk stopur – eleven får max 30 sek.

PT: Her er 10 billeder på ting, som jeg tror, du kender
Du skal sige ordene i nummerorden

Elevens svar		Rigtige
1	mølle	✓
2	helikopter	✓
3	flagstang	✓
4	nisse	✓
5	gyngehest	✓
6	vandkande	✓
7	harmonika	✓
8	kuffert	✓
9	fejebakke	✓
10	kaffemaskine	✓
Antal rigtige		10

Husk stopur – eleven får max 30 sek. Brug evt. en båndoptager

PT: Nu skal du finde 10 ord, der begynder med 'm' – du må ikke bruge navne

Elevens svar		Rigtige
11	mas	✓
12	mårken	✓
13	musling	✓
14	musvægt	✓
15		
16		
17		
18		
19		
20		
Antal rigtige		4
Score (= antallet af rigtige divideret med to)		2

B3 Ordkendskab

Husk billedark!

PT: Her er 3 billeder. Peg på det ord, jeg siger.

				Rigtige
1. grønkål	blomkål	hvidkål	blomkål	✓
2. due	måge	skade	måge	✓
3. knallert	scooter	motorcykel	knallert tager sig god tid	✓
4. trompet	fløjte	klarinet	klarinet	✓
5. kano	kajak	robåd	kano	✓
6. birketræ	egetræ	grantræ	egetræ	✓
7. <u>knibtang</u>	svensknøgle	bidetang	bidetang	✓
8. sild	torsk	haj	torsk	✓
9. hjerte	lunge	lever	lever	✓
10. tulipan	erantis	krokus	erantis	✓
Score (= antal rigtige)				9

B4 Overbegreber

PT: Jeg læser nu 4 ord. Kan du finde et ord for dem alle?

Fx: hund, hest, rotte, kat – hvad er det til sammen? (svar: dyr)

					Rigtige
1. stol	reol	spisebord	seng	møbler	✓
2. agurk	broccoli	tomat	hvidkål	grøntsager	✓
3. hammer	skruetrækker	sav	bidetang	værktøj	✓
4. guitar	klaver	fløjte	saxofon	instrumenter	✓
5. viol	hyacint	erantis	lilje	blomster	✓
6. euro	yen	dollars	rubler	penge	✓
7. hvede	rug	havre	byg	høgræs, plante, korn	✓
8. trekant	cirkel	rektangel	kvadrat	former	✓
9. arm	næse	knæ	ryg	kropsdele	✓
10. ild	jord	vand	luft	1) jorden 2) de 3 elementer	✓
Score (= antal rigtige)					8

B5 Syntaks

Sætningsfuldendelse

PT: Nu læser jeg begyndelsen af en sætning, du skal så fuldende den, så det bliver en hel sætning, der kan stå alene.
(En helsætning er en selvstændig sætning, der ikke er led i en anden sætning, men som kan indeholde ledsætninger)

	Rigtige
1. Hun må ikke... <u>spise</u>	✓
2. Næste gang jeg hører... <u>dig snakke</u>	✓
3. Siden august måned... <u>har jeg sovet</u>	✓
4. At spille... <u>er en god ting</u>	✓
5. Ham kan... <u>vi lide</u>	✓
6. Tænk, at når... <u>man cykler, går det hurtigt</u>	✓

Sætningsdannelse

PT: Jeg læser nu en sætning. Du skal så lave sætningen om ved at begynde anderledes.

Fx: "Peter var i skole i går" – "I går ... (var Peter i skole)"

7. Jeg kan godt lide lakrids.	Lakrids	<u>Du kan godt lide lakrids.</u>	✓
8. Bo skal møde kl. ni.	Skal	<u>Bo har mødt klokken ni.</u> ?	✓
9. Det var for koldt til at bade.	Til at		✓
10. Fra Paris skal Line skrive et brev til sine forældre.	Til sine forældre		✓
Score (= antal rigtige)			5

B6 Semantik

Dette er en test i idiomkendskab. Idiom betyder "en ordforbindelse, som har en betydning, der ikke kan udledes alene af de enkelte ords betydning".

PT: Jeg læser nu nogle sætninger, hvor der mangler et ord. Hvilket?

Fx: "Hvor meget tror du, det bliver, bare sådan et slag på (tasken)?"

	Rigtige	
1. Det er virkelig flot klaret, det tager jeg af for.	✓	
2. Drengen ville have faren til at køre hurtigere og sagde: "Tryk sømmet i"	✓	
3. Vi har glemt teltet, så vi må overnatte under himmel.	✓	
4. Der er meget arbejde, vi må give den hele, så vi kan blive færdige.	✓	
5. Det var umuligt at finde det papir, det var som at lede efter en nål i en	✓	
6. De var begge nervøse for eksamen, men hun havde flest sommerfugle i	✓	
7. Det tror jeg ikke på, den må du længere ud på med.	✓	
8. De bor helt derude, hvor vender, og verden er forlænget med brædder.	✓	
9. Bare rolig. Det skal vi ikke beslutte nu. Klap nu lige	✓	
10. Det hele gik op i hat og	✓	
Score (= antal rigtige)		8

C1 Rim

PT: Nu læser jeg 3 ord.
Sig så hvilke 2 ord, der rimer

				Rigtige
1.	seks	syv	tyv	✓
2.	ål	slange	nål	✓
3.	loft	skæg	væg	✓
4.	laks	sild	saks	✓
5.	ugle	svane	kugle	✓

PT: Sig 2 rigtige ord, der rimer på:

6.	hat	kat	bat	✓
7.	have	lave		✓
8.	dag	hag		✓
9.	svane	hane	"lanc" gane	✓
10.	bange	lange		✓
Score (= antal rigtige)				6

Bruger lang tid på at finde rimord

* har lyst til at sige "lanc", men det er ikke et ord

C2 Fonemgenkendelse

PT:

		Rigtige
/b/ er den første lyd i bamse, sig et andet ord, der begynder med samme lyd - /b/	Ballon	✓
/m/ er den første lyd i mor, sig et andet ord, der begynder med samme lyd - /m/	Musling	✓
/k/ er den første lyd i ko, sig et andet ord, der begynder med samme lyd - /k/	Knuser	✓
/f/ er den første lyd i fugl, sig et andet ord, der begynder med samme lyd - /f/	falk	✓
/y/ er den sidste lyd i sky, sig et andet ord, der ender med samme lyd - /y/	ly	✓
/o/ er den sidste lyd i bro, sig et andet ord, der ender med samme lyd - /o/	lo	✓
/n/ er den sidste lyd i roman, sig et andet ord, der ender med samme lyd - /n/		✓
/s/ er en lyd inde i rosin, sig et andet ord, der har samme lyd inde i ordet - /s/	4 sig 2/ jackstik	✓
/l/ er en lyd inde i ordet male, sig et andet ord, der har den samme lyd inde i ordet - /l/	1/ lampe 2/ maleri	✓
/u/ er en lyd inde i ordet ludo, sig et andet ord, der har den samme lyd inde i ordet - /u/	ugle	✓
Score (= antal rigtige)		8

gaber - er tæt

C3 Fonologisk subtraktion

PT: Her er ti ord, hvor der skal tages én lyd væk

Forlyd

Fx: Tag /f/ væk fra 'føl', så bliver det til? (Svar: 'øl')

				Rigtige
1.	blade	/ b /	ade	✓
2.	maske	/ m /	aske	✓
3.	sur	/ s /	ur	✓
4.	løve	/ l /	øve	✓

Indlyd

Fx: Tag /l/ væk fra 'hule', så bliver det til? (Svar: 'hue') Det er stort

5.	ugle	/ l /	ugle	✓
6.	knage	/ n /	age	✓
7.	blank	/ l /	"det kan jeg ikke"	✓

Udlyd

Fx: Tag /s/ væk fra 'hals', så bliver det til? (Svar: 'hal')

8.	korn	/ n /	kor	✓
9.	skib	/ b /	ski	✓
10.	karm	/ m /	karn	✓

for at de bogstaverne væk
siger jeg det hurtigt

Score (= antal rigtige)

5

C4 Spoonerisme

PT: Nu snakker jeg bagvendt, altså bakker snagvendt

Fx: Hvis jeg siger "klaske-vud", bliver det til ("vaskeklud")

				Rigtige
1.	kade - bar	(badekar)		✓
2.	vukke - dogn	(dukevogn)	dognvukke	✓
3.	rule - god	(gulerod)	godrule	✓
4.	pule - jynt	(julepynt)		✓
5.	bacer - ril	(racerbil)	rilbacer	✓
6.	bod - fold	(fodbold)	foldbod	✓
7.	kande page	(pandekage)		✓
8.	tame - daske	(dametaske)	daske-tame	✓
9.	dove syr	(sovedyr)	dovnedyr	✓
10.	børe - kane	(kørebane)	kanebøre	✓

Score (= antal rigtige)

3

D1 Sammensætning og afledning

Sammensætning

PT: Nu siger jeg et sammensat ord. Byt om på de to dele, og sig de nye ord.
Fx: dukketøj bliver til tøjdukke

			Rigtige
1. motorbåd	til	bådmotor	✓
2. cykelbud	til	cykelbud	✓
3. nedstige	til	stige ned	✓
4. udbryde	til	bryde ud	✓

Afledning - præfiks

PT: Hvis jeg siger misforstå og tager forstå væk, så er mis tilbage.
Sig nu et andet ord med forstavelen mis- (fx. mistænke)

5. bevise (-vise), sig et andet ord med be-	be- lise - bekise (markere)	✓
6. gentage (- tage), sig et andet ord med gen-	gen- "det ved jeg ikke"	✓
7. uvenlig (-venlig), sig et andet ord med u-	u- hyggelig	✓

Afledning - suffiks

PT: Hvis jeg siger venskab og fjerner ven, bliver -skab tilbage.
Sig nu et andet ord, der ender på -skab (fx. troskab)

8. kærlig (-kær), sig et andet ord, der ender på -lig	1/kærlighed 2/lig kærlige	-lig	✓
9. læsning (-læs), sig et andet ord, der ender på -ning	"nej det kan jeg ikke"	-ning	✓
10. frihed (-fri), sig et andet ord, der ender på -hed		-hed	✓
Score (= antal rigtige)			5

D2 Bøjning

Substantiver

PT: Nu siger jeg et ord i ental. Sig det samme ord i flertal.

Fx:	1 dag,	men	2 dage	Rigtige
1.	1 måned	men	2 måneder	✓
2.	1 år	men	2 år	✓
3.	1 hånd	men	2 hænder	✓
Vrøgleord:				
4.	1 gyffe	men	2 gyffer (gyffer)	✓
5.	1 lyr	men	2 lyre (lyr/lyre)	✓

Verber

PT: Nu siger jeg et verbum i navneform. Sig det samme ord i nutid og i datid.

Fx:	at male	nu maler jeg	i går malede jeg	
7.	at spise	nu spiser	i går spiste	✓
8.	at gå	nu går	i går gik	✓
Vrøgleord:				
9.	at bykse	nu bykser (bykser)	i går byksede (byksede)	✓
10.	at my	nu myr (myr)	i går myrdede (myede)	✓
Score (= antal rigtige)				8

E1 Helordsgenkendelse

ELEVARK

Husk stopur!

PT: Nu markerer du med en pen, hvilke ord, der gemmer sig i disse ordkæder

Fx: s e o g u r sådan: se / og / ur.

Find så mange ord som muligt på 2 min.

Rigtige	
1. d u h a n i s	✓
2. h ø j m a d s t e n	✓
3. k å l l a m p e s t å	✓
4. s y b a r n b i l	✓
5. t a g r e o l h u n d	✓
6. b o g t u n g k l a p	Do
7. p a p s t i k f o r s y g	Do
8. t a g s l å m a r k g n a s k	Do
9. a l g å h e s t i n d p e n s e l	Do
10. p a r y k t a n d g å s k r e d s	Do
Score (=antal rigtige)	4

"Jeg har aldrig lavet så meget"

"ordene kommer bare ikke frem"

✓
væde ikke
være

"Jeg kan ikke finde ud af det"
"Jeg forstod ikke det"

Jeg kunne ikke finde ordene

DETTE ER ET ENGANGSMATERIALE
KOPIERING FORBUDT

E2 Grafisk ordgenkendelse

ELEVARK

Husk stopur!

PT: Se godt på de enkelte ord. Sæt streg under de ord, der er de samme som det første.
Du får max. 2 min.

Rigtige	1. der	den	der	dem	der	det	
✓							
✓	2. hun	han	hun	hun	hen	hun	
✓	3. en	er	en	er	et	en	
✓	4. vil	vil	vel	vil	vi	hvil	
✓	5. ligner	ligner	ligesom	ligne	ligner	ligger	
✓	6. hver	hvem	vær	hver	hvor	hver	
✓	7. fandt	fandt	faldt	fandt	falsk	faldt	
✓	8. maskine	maskerne	maskine	maskine	masterne	masede	
✓	9. skraldespand	skraldemand	skallespand	skaldepande	skraldespand	skvalderkål	
nåede ikke	10. hulemaleri	hulebyggeri	hulemaleri	hulemaleri	hulebyggeri	hullemaskine	
	Score (=antal rigtige)						8

1) Jeg skinner lige ordet

2) Jeg kigger på de 3 første bogstaver og bagefter de sidste 3 bogstaver

E2 Grafisk ordgenkendelse

Husk stopur!

PT: Se godt på de enkelte ord. Sæt strek under de ord, der er de samme som det første. Du får max. 2 min.

						Rigtige
1. der	den	der	dem	der	det	✓
2. hun	han	hun	hun	hen	hun	✓
3. en	er	en	er	et	en	✓
4. vil	vil	vel	vil	vi	hvil	✓
5. ligner	ligner	ligesom	ligne	ligner	ligger	✓
6. hver	hvem	vær	hver	hvor	hver	✓
7. fandt	fandt	faldt	fandt	falsk	faldt	✓
8. maskine	maskerne	maskine	maskine	masterne	masede	✓
9. skraldespand	skraldemand	skallespand	skaldepande	skraldespand	skvalderkål	✓
10. hulemaleri	hulebyggeri	hulemaleri	hulemaleri	hulebyggeri	hullemaskine	✓ næsten ikke
Score (=antal rigtige)						8

ELEVARK

Elevprofil

Elevens navn:

Udfyld felter svarende til scoren

			Score	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hukommelses- prøver	A1	Sætningsspændvidde	7										
	A2	Verbal arbejdshukommelse	8										
	A3	Kims leg	4,5										
Sproglige prøver	B1	Udtalekvalitet	5										
	B2	Ordmobilisering	7										
	B3	Ordkendskab	9										
	B4	Overbegreber	8										
	B5	Syntaks	5										
	B6	Semantik	8										
Fonologiske prøver	C1	Rim	6										
	C2	Fonemgenkendelse	8										
	C3	Fonologisk subtraktion	5										
	C4	Spoonerisme	3										
Morfologiske prøver	D1	Sammensætning og afledning	5										
	D2	Bøjning	8										
Ordgenkendelse	E1	Helordsgenkendelse	4										
	E2	Grafisk ordgenkendelse	8										
	E3	Fonologisk ordgenkendelse	2										

Bilag 7

'Find det der lyder som et ord'
Deltest fra DIAVOK

Find det der lyder som et ord

Instruktion

Testtager og deltagere gennemgår første eksempel, og testtageren siger:

*"I denne opgave skal I finde det vrøvleord, der lyder som et rigtigt ord, når man udtaler det. I første eksempel er der sat en ring om **jor**, fordi det lyder som den 'jord', vi går på."*

Testtageren højt læser de tre andre nonsensord fra samme række og beder deltagerne om selv at lave de øvrige to eksempler på siden.

Derefter gennemgår testtager og deltagere de øvrige eksempler, idet testtageren sikrer sig, at alle deltagere forstår princippet i opgaven. Testtageren kan eventuelt bede deltagerne om at læse alle nonsensordene fra eksemplerne højt for hinanden.

Det er altafgørende for testens pålidelighed, at alle deltagere har forstået, hvordan opgaven skal løses, men det er ikke alle, der kan løse opgaven, selvom de forstår instruktionen.

Hvis deltagerne fx vælger "føse" i linje 2, fordi de synes, at det lyder som et sjovt ord til en ny opfindelse, så har de ikke forstået instruktionen til opgaven. I disse tilfælde må man give en ekstra forklaring på, hvad opgaven går ud på.

Hvis deltagerne derimod vælger "føse", fordi de mener, at der står 'fryser', så har de forstået instruktionen til opgaven, selvom de ikke har løst opgaven korrekt. I disse tilfælde må man understrege, at man skal læse ordene meget præcist for at finde det rigtige "ord".

Derefter siger testtageren:

"I får 5 minutter til at lave så mange opgaver, som I kan nå. Der er to sider med opgaver, så I skal gå om på siden efter, hvis I bliver færdige med den første side."

"Er der nogen spørgsmål? Så gå om på næste og begynd nu!"

Efter 5 minutter siger testtageren:

"Nu er de 5 minutter gået. Luk hæftet."

Find det, der lyder som et ord

Deltagerens navn M

Dato 2/9 - 2019

Undervisningssted Farsø Efterskole

Eksempler

jor

jir

jal

jyr

tyfd

hæsd

kruf

føse

sgø

sgå

sgæ

sgi

Der afsættes 5 minutter til deltagerens besvarelse af selve opgaven.

Opgaver

1.	ki	fi	tu	di ✓
2.	na	pæ	ta	øn
3.	åsd	åsm	åfs	åsl
4.	sgå	spo	sgo ✓	snå
5.	ant	tan ✓	nal	na
6.	ols	dols	sdol	dost
7.	fæls g	fæls d	flæsg	flels
8.	fys %	mof	tel	nel
9.	spal	plæs	plas ✓	salb
10.	hydde ✓	hyffe	hysle	hysfe
11.	sbese	sbuse	sbise	befse
12.	sigam	sigar	cigam	cigat
13.	nåmmer ✓	nymmer	måmmer	fåmmer
14.	bukæt	busæt	nunæd	bakæf
15.	sænnen	gæssen	sæggen	saggen
16.	mosgine	masgene	masgine	måsgene
17.	garangsje	garase	garasje	garanje
18.	glæmd	gælmd	gelmd	kleng
19.	låfd	låfs	lufs	tulf

tover
Siger ordene
inde i sig
selv
Beløber
køberne
lidt
r lidt
yd

1 fejl
6 rigtige

$$6/38 = 0,1579 \cdot 100 = 15,79\%$$

20.	hajn	henej	hunøj	hajan
21.	sgret	sgrit	srit	grit
22.	bløsd	bøls	brøsd	brums
23.	væm	mev	mæv	vam
24.	sæfs	sægs	sems	sels
25.	tiskprag	pratis	pratisk	pragtisg
26.	dagge	drige	derge	drægge
27.	syrgus	sængus	sdirgus	sirgus
28.	sabreg	fabræg	frabem	famern
29.	efel	æfle	efler	æfder
30.	dåbbe	såbbe	såffe	gåbbe
31.	kvisе	kvenne	kine	knie
32.	uhæl	uhæf	uhalf	uhelg
33.	syller	soffer	segger	semmer
34.	sdrong	sdång	sdraing	sdrung
35.	julbe	hælbe	jælbe	helbø
36.	kæsde	busme	bæmse	bæsde
37.	sdelsærди	sdelfærди	sdilsærdig	sdelværди
38.	patoend	pasin	pasjænd	pajend

Interviewguide

Temaer	Interviewspørgsmål
Briefing og information 	Jeg introducerer mig for M, min opgave og hvilke områder, vi vil komme ind på i løbet af interviewet. Jeg vil visuelt vise M den lektiologiske grundmodel og forklare M, at modellen danner grundlag for vores samtale. Jeg vil minde M om, at jeg optager samtalen, så jeg bedre kan huske hvad vi kommer til at tale om (forinden interviewet har jeg spurgt om tilladelse til at optage vores samtale). Ligeledes vil jeg fortælle M at han i opgaven bliver anonymiseret.
Orienterende/opklarende spørgsmål	- Jeg beder M om at præsentere sig selv. - Hvor har du gået i skole indtil nu? - Har du fået nogen form for specialundervisning? - Hvornår opdagede du, at du var i ordblinddevanskeligheder? - Hvornår blev du testet ordblind - hvordan var det?
Oplevelser af skriftsprogsvanskeligheder	- Hvordan husker du det at lave skriftlige opgaver gennem din skolegang? - Fortæl om din oplevelse ved at lave en skriftlig opgave? • erfaringer • følelser - Hvad syntes du er den største udfordringer ift skriftsproglige krav? - Fortæl, hvordan du griber en skriftlig opgave an. - Hvilke overvejelser gør du dig inden, du starter? - Hvilke overvejelser gør du dig undervejs? - Hvilke overvejelser gør du dig efter at have løst en opgave? - Er du nogle gange frustreret over de udfordringer, du møder? - Er der nogle fag du føler dig mere udfordret i end andre? Hvorfor/hvorfor ikke? - Føler du dig nogle gange presset på tiden? Føler du, at du ikke når det du gerne vil?

	- Føler du at du bruger lang tid på dine lektier?
Oplevelse af strategier	- Hvor lærer du noget udenfor skolen? - Hvornår lærte du sidst noget nyt? - Hvordan forstår eller ser du selv ift til at lære noget (at ville øve sig)? - Hvilke strategier bruger du når skal til at læse? - Læser du med øjne eller ører? - Hvilke strategier bruger du når du skal skrive? -Hvordan bruger du LST? - Synes du at det er snyd at bruge hjælpemidler? - Tror du andre, ikke der ikke er i ordblindevanskeligheder, syntes at det er snyd når du bruger hjælpemidler? - Hvordan håndterer du kravene til skriftlige opgaver? - Kan du se nogle situationer, hvor TTT vil hjælpe dig? Føler du, at der er fordele ved at indtale/bruge TTT? Hvilke? Har det betydning for dig at andre i klassen bruger TTT? - Er der nogle ting der er besværlige ved at bruge TTT? - Er der nogle ord du kan indtale, som du ved, at du ikke kan stave? - Hvis du skal skrive et ord, og du ikke ved hvordan du staver til det. Hvad gør du så? (Obs på synonym-effekten; finder på et andet ord i stedet for det han egentlig vil skrive) = Semantiske bevidsthed

Oplevelse af selvforståelse	- Hvad laver du i din fritid? - Ser du film/tv? Hvad ser du? Hvorfor ser du det? - Hvad synes du selv at du er god til/hvad er din styrkesider? (først uden for skolen, dernæst i skolen) fx lave mad, god kammerat, gymnastik mm) - Hvad er dine styrkesider set i forhold til skolen? - Fortæl om din oplevelser af at gå i skole - Hvordan er din motivation for at gå i skole? - Ved du selv, hvad det betyder at være i ordblindevanskeligheder? - Ved andre godt, at du er i ordblindevanskeligheder? - Har du forklaret for andre hvad det vil sige at være i ordblindevanskeligheder? - Hvad betyder det for dig, at du er i ordblindevanskeligheder? I skolen? i livet/udenfor skolen? - Hvis du gerne vil være bedre til noget. Hvad får dig lyst til at øve?
Oplevelse af uddannelsens rammer	- Hvordan kan du godt lide det er, når du skal lære noget? (ro, stemning, struktur!!) - Hvad tænker du om klassestørrelser/ klasselokaler? - Har det betydning, at du går på en skole kun for elever i ordblindevanskeligheder? - Hvad tænker du om kravene til prøverne?
Oplevelse af brugen af teknologi	- Kan du forklare det at være for andre, så de forstår, at det ikke er snyd at bruge hjælpemidler? (og ikke fordi man er doven eller dum!) - Hvad gør du når du skal skrive en sms? - Hvilke erfaringer har du med at bruge LST(her gælder også rød streg, ordbøger, TTT, stavehjælp til sms)?

Bilag 8

	- Hvilke programmer er vigtigst for dig? - I hvilke situationer gør du brug af LST? - Oplever du, at dine ordblindevanskeligheder kan afhjælpes med LST?
Oplevelse af relationer i uddannelsen	- Er der nogen i din nærmeste familie der er i ordblindevanskeligheder? - Samarbejder du med andre i timerne? Hvordan samarbejder du? - Samarbejder du med andre om lektier? Hvorfor/hvorfor ikke? - Får du hjælp, når du skal aflevere noget skriftligt? - Hvordan oplever du forholdet mellem lærer/elev?
Afrunding og opsamling	- Med udgangspunkt i vores samtale, hvilke nye/ andre muligheder ser du? - Hvad er dine mål ift. brug af LST? Hvad vil du gerne blive bedre til? - at forstå det, du læser - at læse hurtigt - at stave - at skrive - grammatik - udtale - andet - Har du en ide til, hvordan vi udvikler din brug af LST?

Definition af dysleksi

Lundberg:

Lundberg, I. (2011), Læsningens psykologi og pædagogik, Dansk psykologisk Forlag, p.151

Dysleksi er en forstyrrelse i visse sproglige funktioner, især de fonologiske (med fonologi menes der sprogets lydmæssige form), som er vigtige for at kunne udnytte skriftsprogets principper for kodning af sproget. Forstyrrelsen ytrer sig først og tydeligst som vanskeligheder med at opnå en automatiseret ordafkodning ved læsning. Men den viser sig også tydeligt ved dårlig stavning. Sekundære konsekvenser af dysleksi kan omfatte vanskeligheder med læseforståelse og begrænset læseerfaring hvad der kan hæmme tilvæksten af ordforråd og viden om omverdenen. Den dyslektiske forstyrrelse får som regel igen i slægten, og man har grund til at antage en genetisk disposition, som kan medføre neurologiske afvigelser. Karakteristisk for dysleksi er, at forstyrrelsen er varig og svær at behandle. Selv om læsningen efterhånden kan blive acceptabel, bliver stavproblemerne som regel hængende. Ved en mere grundlæggende kortlægning af den fonologiske evne se set, at svagheder på dette område ofte bliver ved med at eksistere til helt op i voksenalderen.

The International Dyslexia Association (IDA):

Tuxen, L. (01.11.19). Socialstyrelsen. Hentet fra www.socialstyrelsen.dk:

<https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed/om-ordblindhed>

Dysleksi er en specifik indlæringsvanskelighed som er af neurobiologisk oprindelse. Den er kendetegnet ved vanskeligheder med præcis og /eller flydende ordgenkendelse og ved stave- og afkodningsvanskeligheder. Disse vanskeligheder stammer fra et deficit i den fonologiske komponent i sproget. Vanskelighederne er ofte uventede i forhold til andre kognitive færdigheder og tilstedeværelsen af effektiv undervisning. Sekundære konsekvenser kan være problemer med læseforståelse og nedsat læseerfaring som kan hindre vækst i ordforråd og baggrundsviden.

Elbro, Carsten:

Elbro, C., 2008, Læsevanskeligheder, Gyldendal, p. 72

Ordblindhed (dysleksi) er markante vanskeligheder med at lære at bruge skriftens lydprincip. Disse vanskeligheder fører til besvær med at tilegne sig sikker og hurtig afkodning, som igen fører til begrænset læseforståelse.

De centrale tegn på ordblindhed er:

- *Mange læsefejl i modstrid med skriftens lydprincip.*
- *Vanskeligheder med at læse nye ord*
- *Langvarige vanskeligheder med stavning*

De 10 skrivetips

Susanne Arne-Hansen,

Skriv varieret - procesorienteret skrivning på mellemtrinet,

2004, Gyldendal

Kapitel 3

1. Jeg begynder ofte med *og, så* eller *og så*.
SKRIVETIP: Sæt punktum – slet *og, så* eller *og så*, og begynd med et af de næste ord. Se side 22.
2. Jeg begynder ofte med de samme ord fx *jeg* eller *et navn*.
SKRIVETIP: Begynd dine sætninger med tids-, steds- eller mådesangivelser. Se side 24.
3. Jeg bruger de samme ord i v, fx *er, har, vil, skal, kan*.
SKRIVETIP: Brug udsagnsord, der har med aktiviteten, sanserne eller følelserne at gøre. Se side 28.
4. Jeg skriver ofte *siger* eller *sagde*.
SKRIVETIP: Brug *menings-* og *ytringsudsagnsord*, eller skriv *direkte tale* om til *indirekte tale*. Se side 30.
5. Jeg skriver i korte sætninger eller bygger mine sætninger ens op.
SKRIVETIP: Skriv dine sætninger sammen ved at bruge *og, for, men, så, som, der, hvem, hvad, hvor, om, at, da*. Brug nogle gange korte sætninger – andre gange lange. Se side 32.
6. Jeg har mange ord i den sidste rubrik.
SKRIVETIP: Del dine sætninger op i flere korte sætninger, eller brug omvendt ordstilling. Se side 34.
7. Jeg har ingen ord i v.
SKRIVETIP: Dan andre former af udsagnsordet ved at bruge *være, have, kunne, skulle, ville, blive*. Se side 36.
8. Jeg har kun et ord i f, s, i o-dø.
SKRIVETIP: Brug beskrivende ord eller farver. Se side 38.
9. Jeg bruger de samme ord i s, i o-dø.
SKRIVETIP: Find synonymmer for de ord, du bruger flere gange. Se side 40.
10. Jeg har ingen ord i a.
SKRIVETIP: Brug biord. Se side 42.

Tips og skriveøvelser til et varieret sprog

En tekst i et varieret sprog har:

- Punktummer
- Stort begyndelsesbogstav
- Forskellige begyndelser på sætningerne
- Forskellig længde på sætningerne
- Forskellig opbygning på sætningerne
- Forskellige udsagnsord
- Beskrivende ord
- Varierende ord

Hvis du ofte starter en sætning med *og, så* eller *og så*.....

Sæt i stedet punktum, slet *og, så* eller *og så* og start med et af de næste ord.

Opgave 1:

Når du læser:

1. Lyt til teksten
2. Vælg læsestrategi "korrekturlæsning"
3. Vælg læsehastighed 150
4. Slet *og, så* eller *og så*.
5. Sæt punktummer
6. Start med stort efter punktum

Når du skriver:

1. Slå ordforslag til/åbn doc på din mobil så du er klar til TTT
2. Vælg "læs ord" + "læs sætning" under "oplæsning"

Når du retter:

1. Læs en sætning ad gangen.
2. Giver sætningen mening?
3. Brug stavekontrol
4. Brug TTT eller ordforlag

Omskriv denne tekst:

Jeg gik en tur ned til søen og jeg mødte en mand og jeg blev bange. Han så meget uhyggelig ud og han så også sur ud og han havde en sort jakke på og sorte bukser og sorte støvler.

Hvis du ofte starter ofte sætningerne med "jeg", "han" eller et navn

Start sætningerne forskelligt.

I stedet for at starte sætningen med "jeg" "han" eller et navn, så begynd med tidsangivelse eller stedsangivelse.

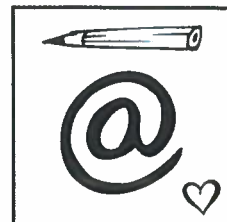
- Tidsangivelse: Fortæller hvornår noget foregår i forhold til noget andet.

Til sidst	Da	I øjeblikket
Derefter	Før	Tidligt
Denne gang	Med ét	To dage senere
For længe, længe siden	Straks	Sent i går
I går	Siden	I gamle dage
Nogle gange	Senere	Til sidst
Denne gang	Bagefter	Derefter
Den følgende morgen	Pludselig	Lige før
Et par dage	Næste gang	Netop nu
Hvert år	Altid	Om lidt
Ofte	Aldrig	Dagen efter
Nu	I dag	Klokken...

- Stedsangivelse: Fortæller hvor noget foregår

Dybt inde i
Inde på
Her
Nede
I skoven
I bussen
På fortovet
Hvor
Nede
Oppe
Henne
Ude
Lige ved
Længere henne
Ved siden af
Bagved
Midt i

Skriv e-mail til venner og familie

Navn

Dato

Adresse

Hvis mailen har flere modtager, skal du indtaste flere adresser med semikolon (;) imellem.

xxx@xxxxxxx.xxx; xxx@xxxxx.xxx

Emne

Invitation
Tak for ...
Hilsen
Glæder mig
Tillykke

Modtager

Kære
Hej

Kære ...

Indhold

Jeg håber, at du har det godt.
Tak for sidst, det var hyggeligt.
Det er længe siden vi har været i kontakt med hinanden, men jeg håber ...

Jeg (vi) har det godt og ...
Hvordan går det med ...
Jeg vil gerne sige tak for ... (blomsterne, gaven).
Det var sødt af dig.

Tak for invitationen til ...
Jeg (Vi) glæder mig meget til at komme.
Tak for invitationen, men jeg (vi) kan desværre ikke komme.

Jeg skriver for at fortælle dig, at ...
Siden vi sidst så hinanden, har ...
X fortalte mig, at ...
Jeg savner ...
Hvis du har brug for hjælp, skal du endelig sige til.
Jeg vil gerne ...
Har du (I) mulighed for at hjælpe mig (os) med ...

Afslutning

Jeg håber vi snart kan ses.
Jeg håber du snart bliver rask.
Jeg glæder mig til ...
Held og lykke med ...

Afsender

Hilsen, Kærlig hilsen

Kærlig hilsen
(Navn)

Arbejdsplan til skriftligt arbejde med LST - før, under og efter

Før	Under	Efter
1. Overvej hvilken genre du skal skrive i. 2. Planlæg hvad du vil skrive, evt. noter skriveskabelon. 3. Beslut en struktur for din tekst. 4. Brug opgaveformuleringer, også til at kopiere ind i svaret. Brug ctrl + c og ctrl + v	1. Brug tale til tekst. Tal gerne i hele sætninger 2. Brug ordforslag 3. Brug jokertegn * og # 4. Brug grammatikkontrol 5. Brug ordbog i CD-ORD / IntoWords 6. Husk hele sætninger og sæt punktum i din tekst 7. Varier sætningerne (kig på dokumentet "10 gode skrivetips" og "sætningsskemaet") 8. Undgå gentagelser	1. Tjek at opgaven er løst 2. Brug stavekontrol (røde streger) 3. Genlæs/lyt hele teksten igennem - hæng den sammen. a. vælg oplæsningsstrategi b. vælg passende hastighed c. vælg highlight ord 4. Genlæs/lyt <u>igen</u> med CD-ORD - et afsnit ad gangen med lavere hastighed a. Er der fejl? b. Giver sætningen mening? 5. Ret fejl med ordforslag og eller Tale-til-tekst. a. Brug jokertegn * og #. 6. Omskriv direkte tale. 7. Lav overskrifter. 8. Tjek med grammateket.

Varier dine sætninger ved hjælp af sætningsskemaet.

Centralfelt: Udgøres altid af udsagnsleddet (jeg løber, jeg springer mm)

Forfeltet: Indeholder alt det der står **foran** udsagnsleddet

Slutfeltet: Indeholder alle de led der kommer **efter** udsagnsleddet

Forfelt	Centralfelt	Slutfelt
Pludselig	sprang	drengen frem for sit gemmested

Sætninger med et langt led i forfeltet bliver ofte meget "tunge". Man siger at sætningen har **forvægt**.

Hvis din sætning har et lagt led i slutningen, har den **bagvægt**.

Når du skriver, er det vigtigt at variere dit sprog. Det gør du bl.a. ved at kigge på din sætningsopbygning.

Ved at være opmærksom på at variere dit ordvalg, kan du give du skrive mere nuanceret og give dine sætninger mere liv. Du gør din tekst mere interessant at læse.

Forfelt	Centralfelt	Slutfelt
På bordet	lagde	han et grønt æble
Et grønt æble	lagde	han på bordet
	Lagde	han et grønt æble på bordet?

Opgave 1:

Skriv en sætning, hvor du bytter rundt på leddene.

Forfelt	Centralfelt	Slutfelt

Når du skal skrive sætninger, er det vigtigt at din sætning både indeholder et udsagnsled og et grundled

Opgave 1:

1. Slå ordforslag til
2. Opret et doc og navngiv det "Skriv 5 sætninger"
3. Åbn doc på min mobil så den er klar til TTT
4. Dan 5 sætninger, der hver består af højst 10 ord
5. Marker udsagnsled med farven grøn
6. Marker grundled med farven blå
7. Sæt sætningerne ind i sætningsskemaet. Brug ctrl+v og ctrl+v
8. Byt sætninger med din makker
9. Ændr din makkers sætninger ved at bytte rundt på leddene, så du får et andet led til at stå i forfeltet.
10. Vis sætningerne til din makker
11. Hvilken betydning har rækkefølgen af sætningerne?

Eksempel:

Katten er meget stor. Den er sort. Før var den hvid. I morgen bliver den brun. Til sommer får den killinger.

Forfelt	Centralfelt	Slutfelt
Katten	er	meget stor
Den	er	sort
Før	var	den hvid
I morgen	bliver	brun
Til sommer	får	den killinger

Bilag 15

Varier dine sætninger ved hjælp af sætningsskemaet

Dit eksempel: Dan 5 sætninger der hver består højest af 10 ord

--

Forfelt	Centralfelt	Slutfelt

Skrivetips - varier din skrivning ud fra udsagnsord

Jeg bruger de samme ord i v, fx er, har, vil, skal, kan

Brug udsagnsord (dem du kan sætte "at" eller "jeg" foran, der har med aktiviteten, sanserne eller følelserne at gøre.

HUSK under din læsning:

1. Vælg læsestrategi fx "korrekturlæsning"
2. Vælg læsehastighed fx 200 (rediger undervejs i din læsning)
3. Vælg highlight ord, så du følger teksten med dine øjne

Opgave 1:

Find udsagnsordene i teksten. Marker dem med blå.

Det gav et sæt i hende da foden rørte vandet, ikke af kulde, men fordi hun hørte den samme susen som i konkylie, denne sære kalden. Hun bøjede sig og følte på vandet med hænderne. Hun tog vand i sin hule hånd og smagte på det.

Opgave 2:

- A) Husk at slå "ordforslag" til eller åbn doc på din mobil så du kan bruge TTT
- B) Hvilket udsagnsord kan der stå i de sorte felter
- C) Skriv jeres udsagnsord ind i teksten lige FORAN den sorte boks.
- D) Slet den sorte boks og lyt jeres sætningen igennem. Giver den mening?

... Mie [] sine sneakers og [] ud i fjorden. Aldrig havde vandet været så koldt, [] hun. Hun [] sin sweater af, og [] den i vandkanten, hvor den [] i den ildelugtende tang. Anders [] sit tag i åren, og strømmen [] ham med det samme og [] ham rundt i kanoen. "Mie" [] han. Mie [] at svømme, og hun var snart henne ved ham. Han [] fat om hende, og trak hende ned under vandet. Mie kæmpede for at komme fri. Det [] sig til et vildt slagsmål. Anders' ene fægtende hånd [] Mie på kinden. "Slip mig", [] Mie, "ellers [] vi begge to. Du [] give slip på mig Anders". Anders [] og [], men han [] krampagtigt ved med at holde fast i Mies ene arm.

Opgave 3:

Udsagnsord (find andre ord i stedet for er, har, vil, skal, kan)

Brug udsagnsord, der har med aktiviteten at gøre, sanserne eller følelserne.

Føle	Irritere	kysse
Fornemme	lægge mærke til	kramme
Ønske	stønne	forskrække
Mærke	klynke	smage
Høre	græde	håbe
Lugte	såre	dufte
Lytte	interessere	bede
Kigge	skrige	nyde.
Se	gispe	
Forestille	bekymre sig om	

-
1. Omskriv teksten nedenfor
 2. Læs først teksten igennem. Vælg selv en læsestrategi og læsehastighed
 3. Slå ordforslag til + forslå næste ord
 4. Find doc på din mobil, så den er klar til TTT

Der var engang en dreng. Han var ked af det fordi hans mor var død. Han var alene. Han vidste heller ikke hvem hans far var. Han var vist inde i byen. Han ville hen til sin bedstefar. Han var oppe i bjergene

Rikkens eksempel

Der var engang en lille rødhåret dreng. Han følte sig trist til mode, fordi hans mor var død. Faderen vidste han heller ikke hvem var. Faderen levede vist et sted inde i byen. Den lille dreng følte sig helt alene. Derfor besluttede han at besøge sin bedstefar. Bedstefaderen boede oppe i bjergene.

Dit eksempel

Opgave 4:

Synonymer hvad er det?

Tjek dette link: <https://dansk.gyldendal.dk/forloeb/sprog/ord-og-betydning/kapitler/4-synonymer-og-antonymer>

Brug <https://www.synonymbog.com/>

Prøv at slå ordet “løbe”, “græde” og “grine” op. På hvilke andre måder kan man beskrive disse ord.

Brug genvejene *ctrl c* og *ctrl v*

Skriv 3 eksempler her:

	løbe	græde	grine
1			
2			
3			

Opgave 5:

Nedenfor ser du eksempler der har noget at gøre med udsagnsord.

Brug “Billedlæser” til at læse ordene i kolonne 2. Vælg læsestrategi “Korrekturlæsning”

Udsagnsord der har med følelser at gøre:	Udsagnsord der har med aktivitet at gøre:																																								
føle fornemme ønske mærke høre lugte lytte kigge se forestille irritere lægge mærke til stønne klynke græde såre interessere skrige gispe bekymre sig om kysse kramme forskrække smage dufte	<table><tr><td>synge</td><td>ride</td><td>åbne</td><td>ramme</td></tr><tr><td>spille</td><td>kæle</td><td>støde</td><td>drukne</td></tr><tr><td>fiske</td><td>køre</td><td>bunde</td><td>springe</td></tr><tr><td>hoppe</td><td>forsvinde</td><td>svømme</td><td>standse</td></tr><tr><td>klatre</td><td>falde</td><td>smide</td><td>snakke</td></tr><tr><td>sjippe</td><td>synke</td><td>vade</td><td>tale</td></tr><tr><td>løbe</td><td>slå</td><td>slippe</td><td>skubbe</td></tr><tr><td>gribe</td><td>flyve</td><td>dreje</td><td>drible</td></tr><tr><td>kaste</td><td>fægte</td><td>begynde</td><td>trave</td></tr><tr><td>glide</td><td>lukke</td><td>trække</td><td>vælde</td></tr></table>	synge	ride	åbne	ramme	spille	kæle	støde	drukne	fiske	køre	bunde	springe	hoppe	forsvinde	svømme	standse	klatre	falde	smide	snakke	sjippe	synke	vade	tale	løbe	slå	slippe	skubbe	gribe	flyve	dreje	drible	kaste	fægte	begynde	trave	glide	lukke	trække	vælde
synge	ride	åbne	ramme																																						
spille	kæle	støde	drukne																																						
fiske	køre	bunde	springe																																						
hoppe	forsvinde	svømme	standse																																						
klatre	falde	smide	snakke																																						
sjippe	synke	vade	tale																																						
løbe	slå	slippe	skubbe																																						
gribe	flyve	dreje	drible																																						
kaste	fægte	begynde	trave																																						
glide	lukke	trække	vælde																																						

Opgave 6:

Skriv 2 sætninger i skemaet om hvert billede. Du skal bruge udsagnsord der har med følelser og aktiviteter at gøre

Billede 1

Billede 2

Billede 3